

ALBINA CARPAȚILOR

Apare la 15. și ultima zi-cărei luni, în fascicule de 2 cöle. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 6 fl., pe 6 luni 3 fl., pe 3 luni 1 fl. 50 cr.; pentru România: pe an 16 lei, pe 6 luni 8 lei, pe 3 luni 4 lei. — O fasciculă 25 cr. sön 70 bani. — Abonamentele se fac la editorul Visarion Roman în Sibiu, la colectanți, la oficiile postale și la töte librării.

Petru Căzacul

de Iosif Popescu.

(Continuare.)

Stroe fu depus pe pat, ér Petru în genunchiă lăcrimând la căpătëiul lui. În timpul acesta președintele conjurațiilor se apropiă de o firidă, și aci dintre mai multe sticlucțe alese una care conținea o licóre roșietică. Apoi se apropiă de pat și cercetă ranele lui Stroe. Afară de o rană afundă la cap, făcută de un buzdugan, și de alte rane mai neînsemnate, bătrânul armaș avea o împunsătură de junghii în regiunea inimei. Necunoscutul clătină din cap cu îngrijire; sângele nu mai curgea din rane, pe care se formase un fel de crustă.

— „Amicul nostru e pierdut,” țise el; „décă i s'ar fi legat ranele la timp, pentru a împiedeca scurgerea sângelui, póte ar mai fi rămas speranță de scăpare. Tot ce pot face este să-l deștept pentru vre o jumătate de óră.”

Petru rămase cu ochiul svéntat. După ce trecuse prima impresiune a durerii, tinérul luase érá-și stăpânirea asupra simțămintelor sale. El se gândia acum numai la modul cum să-și resbune amicul ucis cu lașitate.

Președintele conjurațiilor desfăcu buzele lui Stroe, și-și turnă în gură câte-va picături din licórea roșă. Rănitul deschise ochii pentru un minut, apoi îi închise érá-și.

Necunoscutul repetă încă odată aceeși operațiune. De astă-dată bătrânul Stroe își veni în fire. El deschise ochii de tot și căută împregiur, asemenea unui om, care nu știe unde se află. El recunoscă pe fiul său adoptiv, care tot în genunchia la căpătëiul lui, și o rață de bucuriă luci din ochiul său aprópe a se stinge. El voi să-și întindă mâna, dar puterea îi lipsi și brațul abia rădicat recađu cu greutate alătura cu corpul său. Apoi voi să vorbescă, dar numai buzele i se mișcară; sonurile vocei sale rămaseră în gâtlej.

Necunoscutul avu milă de sêrmanul bătrân; el îi turnă în gură încă câte-va picături din licórea sa însufle-

țitóre. De astă-dată vocea lui Stroe, deși fórté slabă, deveni inteligibilă.

— „Mulțămesc lui dumnezeu, că ai scăpat, scumpul meu copil,” țise el uitându-se cu duioșie la Petru. „Credeam, că ai căđut ca mine victima acelor miserabili. Dar nu mai sta în țera acésta. Fugi, până nu ajungi în mânilé tiranului.”

— „Să fug? Să părăsesc pe Maria?” La acest nume, președintele conjurațiilor tresări ca deșteptat dintr'un vis.

— „Ea e acum femeia mea,” adăogă Petru; „nu mă voi mai despărți de ea.”

— „Fugi,” țise Stroe, „și ie-ți soția cu tine. Libertatea ei încă va fi amenințată. Trădarea s'a strecurat în sinul nostru.”

— „Dar întreprinderea noastră ce va deveni? Am să vorbesc cu Orcheeni și Soroceni.”¹⁾

— „Acum e prea târziu,” țise necunoscutul. „Trupele lui Aron sunt gata de plecare; se vede că vodă e p revenit și se duce să sugrume revolta în légén. Cred și eu, că e mai bine să fugim cu toții, înainte de ce se va surpa pământul sub piciórele noastre.”

Petru sta la îndoelă.

— „Să părăsim noi patria,” suspină el, „să o lăsăm în prada lui Aron! Mai bine să murim.”

— „Vom reveni, când va fi momentul potrivit,” observă necunoscutul.

— „Și pân' atunci Moldova va deveni o ruină.” Stroe, care slăbise și mai tare, își reculesc încă odată puterile, și țise cu o voce care seména mai mult a suspin.

— „În numele maicei tale, te conjur să fugi îndată. Jură acésta unui om, care móre.”

¹⁾ În ceca ce premerge, s'a pus din greșelă Roceni în loc de Soroceni. Red.

Petru se uită cu milă la Stroe. Acesta nu mai putea vorbi, dar ochii săi rugători și triști avură o elocință atât de puternică, încât tinărul fu mișcat adânc.

— „Fiă,” țise el cu lacrimi în ochi. „Voiu pleca!”

Fața lui Stroe se ilumină de bucurie; încă o privire de recunoștință ieși din ochii săi, și sufletul său curat se îndreptă către locașul dreptilor

Era între nouă și zece ore seara, așadar încă departe de momentul, în care trebuia să se afe Petru în grădina Mariei, pentru a pleca la Orchei însoțit de Stoica. Cerul era senin și stelele nenumărate străluciau ca niște petrii scumpe. Deși nu era lună, scanteile argintii ale firmamentului erau de ajuns, pentru a împrășcia întunerecul.

Pe timpul acesta se putea observa o ființă omenescă, ce se apropia cu repeziune de grădina Mariei. Dăcem ființă omenescă, deore-ce la prima vedere n'ar fi putut cine-va spune, de era un bărbat său o femeie. Costumul larg se apropia de al femeii, fața era acoperită cu un vël alb, ér têmeplele împodobite cu o cunună de foi de pelin și de alte flori. Lucrul cel mai ciudat însă, era o sabie gólă, pe care acea ființă o purta în mână și al căreia tăiș luciú resfrângea rațele cerului. Ar fi țis cine-va, că e Iudita ducându-se să ucidă pe Holofern, dar Iudita cu fața acoperită. Cu tóte acestea talia înaltă, pasul sigur și mare, mișcările hotărâte și bărbătești trădau pe reprezentantul secului tare. Și într'adevăr, decă un pacinic cetățen al Iașilor ar fi vëdút acea ființă, i-ar fi dat îndată un nume, ar fi țis că e un călușer, și acesta cu atât mai ușor că era între Înălțare și Rusalií, adică períoda călușerilor. Așadar călușerul nostru se apropiă de grădină și, asemenea unui om care cunoșce bine locurile, deschise portița din fund și pëtrunse în acel paradis al Mariei. Atunci se opri, își rădică vëlul și-și șterse fața palidă, unde isvoriseră mărăgăritare de sudóre. Cine l'ar fi vëdút în acest moment la lumina argintie a stelelor ar fi țis că e Petru, dar Petru îmbëtrânit de câți-va ani, Petru cu fața seriósă, cu buzele contractate de durere, cu ochiul cufundat în orbită și strălucitor de un foc sombru.

Repausul lui dură o secundă. Apoi acest om de fer, care se luptase atâta de două țile, fără să fi închis ochiul un minut, își aduse aminte de ce venise aci. El se uită în dreapta și în stânga pentru a vedea pe Maria, pe Stoica și caii de drum. Nicí o urmă. Tot atunci își aduse Petru a minte, că portița grădinei era descuétă afară din obiceiú.

— „De sigur e încă prea curënd,” își țise el, „Maria va fi în casă, ér portița aú lăsat-o descuétă pentru a nu mă face să așept.”

Apoi cu pași repeđi înaintă spre locuință. Aci găsi servitorií în desperare.

— „Ce însemneză acesta? Unde e stăpána vótră?” întrebă Petru cu neliniște.

— „Aoleo, dómne. Ce-o mai fi și-asta?” se vâeră o bëtrână, când vëdu acel om în costum ciudat.

— „Piei nălucă!” strigă un argat, făcându-și cruce. „Se vede, că se apropie sfërșitul lumii, de se întëmplă atâtea.”

Petru își desvëli fața cu nerăbdare, și atunci servitorií îl recunoscură.

— „Să trăești, Măria-ta,” țise bëtrâna, „Măria-sa coconița nu mai e acasă;” și ea începu érá-și a plânge.

— „Nu e acasă? Dar unde-i? Ce s'a făcut? Vorbeșce!”

— „Vaí de noi, și de noi! A venit un rădvan cu mulți ómeni armați și aú luat-o pe coconița și pe jupan Stoica și i-aú dus.”

— „Când și unde i-aú dus? N'a lăsat coconița nicí o vorbă pentru mine?”

— „Unde i-aú dus nu șcim,” țise un servitor mai cu sânge rece. „O fi trecut ca un sfert de cés de atunci. Omenii armați păreau a fi dela stăpânire. Când a trecut coconița pe lângă mine, m'a șoptit la ureche: De va veni Petru, spune-i, că am țis să fugă îndată. Etă tot ce șcim, Măria-ta.”

Petru nu voi să afe mai multe, ci se repeđi pe pórtă cea mare în stradă. Era lucru evident, că pe Maria o duceau la palat. De sigur ea devenise suspectă și Aron se folosise de acest pretecest pentru a o căpëta în puterea sa. Până la palat putea să fiă o jumătate de óră; așadar Petru putea să ajungă rădvanul pe drum. Ce voia să facă? El singur nu șcia. Să scape pe Maria era singura lui dorință.

Începu să alerge întru cât îl ierta costumul său ciudat pe stradele, care conduceau mai direct către palat. Zelul său fu resplătit, că-cí în curënd auđi el uruitul rădvanului, care înainta în pasul calului pe pardoséla miserabilă a stradelor. În umbra noptii descoperi și o cétă compactă de ómeni care încungiura rădvanul din tóte părțile. Atâta îi fu de ajuns. Petru înțelese, că soția lui, Maria, unica ființă care-l mai lega de vieță, sufletul lui, vieța lui era în acel rădvan. A muri său a o scăpa era devisa lui. Era o nebunie a se lupta în contra unei cete de trei-șeci de ómeni, dar Petru nu judeca mai departe. Capul îi era amețit, casele începeau să se învërtescă împregiurul lui, puterile îl părăsiau. Cea din urmă nenorocire sguđuise această organizațiune de fier.

Atunci o șuerătură ascuțită și lungă strëbātu aerul liniștit al noptii. Era semnalul de întëlnire al conjurațiilor. Petru víri mecanice degetele în gură și răspunse printr'o șuerătură identică; apoi se repeđi în urma rădvanului. Dar, înainte de a-l fi ajuns, un fel de toropélă necunoscută îi cuprinse tóte simțurile. Peste o secundă vederea îl părăsi, auđul i se turbură. Înaintea ochilor săi se jucau figuri bizare; ér în urechile sale sunete confuze vîjliaú ca valurile mării biciuite de vënturi turbate. Apoi picióarele i se împleteciră, și sërmanul tinër căđu la pământ ca o massă neînsuflețită. Omul de fier era învins!

Rădvanul și cu ómenii, carií-l însoțiau, abia dispăru-seră la colțul unei strade, când se auđiră tropote de cai, și peste o secundă zece călușeri se opriră în locul unde zăcea Petru și unde hainele sale de colóre deschisă îl distingeau în umbrele noptii. Unul din acești călușeri sări de pe cal, luă pe Petru în brațele sale, ca pe un copil adurmit, și împreună cu el sări érá-și în șea.

— „Provedință, când te vei sătura de a ne prigoni” vibră o voce indignată de bariton, pe când un cap mândru se îndrepta protestând către cer.

Apoi acest călușer, care nu era altul, decât capul conjurațiilor, porni în galopul calului său purtând corpul neînsuflețit al lui Petru. Ceílalți călușeri îl urmară și dispărură cu toții în nópte. — Unde se duceau?

În ecsil!

VI. Aron.

În aceeși țí era ospëț mare la Aron. Afară de alți boeri de frunte, se afla la masă și Marele-Vornic Bucium,

Logofătul Bârlădenu, Vornicul Paos. O persoană, a căreia prezentă deștepta óre-care mirare între boeri, era Vornicul Ureche; acest boer vechi se ținuse până acum departe de curte. Înțelepciunea și esperința lui erau cunoscute de tótă lumea; numele lui deștepta încredere în popor, de aceea toți boerii, atât moldoveni cât și venetici, se miraú, cum de Aron lăsase pe Ureche afară din cercul său. Póte că și înțeleptul boer se ferise până acum de a veni în atingere cu tiranul. Póte că Aron simțise acum tronul șovăind sub el, și de aceea voia să se iea cu binele pe lângă popor, arătând favoruri lui Ureche. Este drept că vodă era de o amabilitate deosebită față cu acel boer de frunte, care din parte-și se ținea în reserva cea mai mare.

La curte, purtarea Domnului se reflectéază asupra curtenilor. De aceea toți boerii se întreceau a face ochi dulci lui Ureche, care mai bine ar fi voit să se afle în țera leșescă, decât sub ochii vicleni ai lui Aron.

Bucium, Bârlădenu și Paos din parte-le făceau figură cam posomorită. Ei presimțiau vre o nenerocire și căutăturile lor păreau a dice: „de ce nu ne-am căutat de drum până mai era timp?”

Masa era cătră sferșit. Boerii de serviciu, atât cei mari, cât și cei mici își primiseră blidul de bucate, pe care-l da vodă de pe masa sa în semn de grație domnescă. Ei mâncaseră și béuseră în despărțământul cel mai de aproape de sala cea mare unde se ținea ospétul, și întorcându-se la masa domnescă purtau de grijă ca Păhărniceii să dea vin de béut boerilor, Stolniceii să ducă bucatele de pe masă și să aducă altele, Camerierii să schimbe telerile; cu un cuvânt să mérgă tóte după regulă.

Armașii, cu buzduganele lor, steteau la capétul mesii, ca gardă a Domnului.

Până acum se béuseră câte-va pahare cu vin fără ordine și capetele se cam infierbîntaseră; mai béură toți câte un pahar mare întru mulțămîntă pentru grația și îndurarea divină; apoi un al douilea întru sănătatea împératului, fără însă a pomeni vre un nume.

Acum se sculă Mitropolitul și în câte-va cuvinte lingușitoare închină în sănătatea lui Aron. Boerii, auđind acest nume, se sculară dela masă și se aședara în rëndul cuvenit în mijlocul salei. Mitropolitul își termină rugăciunea, făcu cruce în fața Domnului și-í dede bine-cuvântarea. Acum Aron trebuia să bea. Dar el nu béu. Călcând peste ceremoniile usitate el vorbi.

— „Boeri, și căpitani!” duse el. „Domnia mea de sigur n'a adus mare bine-cuvântare asupra Moldovei. Dar, vina mea este, decă poporul s'a corupt și nu mai e în stare să pórte arma falnică a strămoșilor săi? Vina mea este, decă țéranul s'a lenevit, și contribuțiunile necesare trebuesc adunate cu sila? Orí cum ar fi, voi n'aveți de ce vè plânge. Bine-facerile mele v'au acoperit, indulgența mea a pus perdea peste acțiunile vóstre; dela voi cel puțin mă așteptam la sprigin. Ei bine, m'am înșelat! Din rangurile vóstre s'a născut turburare.”

Un murmur între ascultătorí protestă în contra acestei acusări. Bucium, Paos și Bârlădenu nu duseră nimic, dar deveniră fórté paliđi.

Aron continuă:

— „Ímí place să constatez, că cei mai mulți dintre voi sunt nevinovați. Dar Tu nu ții nimic, Vornice Bucium, pe care te-am înălțat din grația mea la unul dintre ranguri-

le cele mai însemnate? Voi nu țițeți nimic, Logofete Bârlădenu și Vornice Paos, pe care bună-voința mea v'a făcut boeri mari. Voi nu țițeți nimic și paliđi, pentru că simțiți crima apésând umerii vóstri. Voi conspirați, voi resculați pe Orcheeni și Soroceni; acesta e prețul bine-facerilor mele?”

— „Stăpâne,” murmurară cei trei, „viéța Máriei-tale ne era sacră.”

— „Viéța mea? Ce-mí folosește viéța fără tron și fără sceptru? Așadar recunóșceți singurí că ați voit sa mă detronați. Vè acuz de înaltă trădare, și capetele vóstre sunt ale căléului.”

Vornicul Bucium își innălță capul cu mândrie și duse măsurând pe Aron cu căutătura sa severă.

— „Ei bine, fiă! Să murim! Câți alții n'au murit înaintea noastră; câți vor mai muri după noi! Dar, bagă de sémă, Aróne; sângele nostru va cădea asupra capului têu! Moldova ruinată, poporul corupt, sunt operele tale sêvêrsite într'un timp atât de scurt. Rêsbunarea cerescă nu va întârđia. Sunt mulți, cari, ca noi, au jurat pierderea ta. Tremură pe tronu-ți, că-ci în curênd vèi cădea de pe el.”

Mulțimea lingușitorilor indignată începu să murmure.

— „Ne arunci în față bine-facerile tale,” continuă Bucium. „Cređi, că suntem în stare a primi bine-facerile unui tiran? Am voit să servim țérii, să fim mai aproape de tine, pentru a te putea lovi mai sigur. Aruncă acestor câni, care te impresórá, fărimituri dela masa ta. Noi n'avem ocară de acoperit, nóuë nu ne trebuie milă domnescă. Noi șcim muri, dar vom fi rêsbunați.”

Curtezanií rușinați își ascundeau furia, făcênd mare sgomot, cu tot respectul ce-l datorau lui vodă.

Aron palid de furie făcu un semn și îndată câți-va soldați de gardă întrând legară mânilor celor trei acusați, cari ieșiră cu capul sus și privirea mândră.

Adunarea amuțise.

— „Acum, amicii mei,” mai duse Aron după ce se liniști. „Este timpul să-mí aréțați, că-mí sunteți fideli. Am lăsat să vi se dea de șcire, ca mâne diminéță să fiți gata de drum. Acum voiú adăoga, că inimiciii noștri sunt Orcheeni și Soroceni, în frunte cu pretendentul conjuraților, Ionașcu. Sunt sigur că va ajunge să vè aréțați, pentru ca rebelii să fiă nimiciți. Să trăiți!”

— „Să trăesci Mária-ta,” strigară curtenii și căpitanií.

— „Acum, Vornice Ureche,” sferși Aron, „pentru a aréta poporului că eú îi doresc binele, decă mi-l dorește și el, te însărcinez cu trebile țérii în lipsa mea, vèi fi Marele-Logofet.”

Ureche se inclină cu o față, ca și când Aron l'ar fi dat pe mâna căléului. Acest boer pátit înțelegea că favórea lui Aron este numai o cursă.

Atunci vodă beu. Tunurile bubuiră și tóte muzicile resunară. După Aron beu Mitropolitul dintr'un pahar de argint, și pe rënd toți boerii două câte două. După ce golia páharul, fiă-care se ducea de sárutá mâna lui vodă. În curênd, aședându-se toți la masă și páharele începênd a circula din nóu, impresiunea produsă prin incidentul descris se imprăscia și veselia domni érá-și în adunare. Numai Ureche sta máhnit, cu fața palidă și privirea stinsă, ér Aron îl observa cu códa ochiului.

Íntr'aceea însérase și marele Medelnicer aducênd lu-

minile le puse pe masă; toți oșpeții se sculară și se închină ră cătră Aron. Acesta puse șervetul pe masă spre semn că ospetul era terminat. Postelnicul cel mare lovi atunci pământul cu bățul său de argint, și boerii cari mai puteau sta pe picioare, se sculară, pentru a pleca, ér ceilalți, în număr destul de mare, se cheuiseră destul de bine pentru a trebui să fiă duși dela masă pe sus¹⁾.

Întemplerile dillei acesteia și lucrările, pe care le mai avea de împlinit, îl făcură pe Aron să renunțe pentru astăzi la cina sgomotósă și petrecerile obicinuite peste nópte. El se aședă dar singur la cină cătră de ce óre séra și începu a gustări fără poftă din feluritele mănăcări, pe care i le punea înainte camerarul său fidel. Acesta era singura persónă, pe care o suferi astăzi vodă la masă. El ordonase ca nimeni să nu-l derangeze, și despre tóte ce se vor întempla să-î raporteze Caracal — așa se numia camerarul. — Sunt momente, în care Domnii cei mai tirani simt lipsa de a avea vre-o persónă, căreia să se pótă încrede fără rezervă. Caracal era una din acele ființe devotate, care nu întrebă, decă obiectul afecțiunilor sale are greșeli său nu, ci i se jertfește fără rezervă cu un adevărat eroism demn de o cauză mai bună. Caracal vedea în Aron un om superior, un fel de semișeú împodobit de fantasia sa cu tóte calitățile bune. Slăbiciunile lui vodă, defectele sale, nu esistau înaintea ochilor orbiți ai acestui fidel servitor.

De altcum Aron îi era recunoscător pentru acest devotament, punând tótă încrederea în el și arătându-î o simpatia rară la acest Domn. De altcum nici nu era mijloc a nu rămânea încântat de acest tinér camerar. Fața lui era albă și fragedă ca a unei femei; încă nu se vedea urmă nici de mustață nici de barbă. Părul atérna în bucle mătăsóse de un negru strălucitor pe umeri destul de largi pentru statura și vârsta lui. Ochiul lui negru era visător și profund, ér trăsăturile feții de o fineță deosebită. În sfârșit formele corpului rotunde și proporționate făceau din Caracal o ființă încântătoare. Nu era dar minune decă Aron simțise topindu-i-se inima de ghiată în fața rađelor devotate ce ieșiau din acei ochi minunați.

De câte-orî intra camerarul, Aron îl privia cu nerăbdare și-î dăcea mecanice:

¹⁾ Veđi: Descrierea Moldovei, de principele Cantemir pag. 103.

— „Nici o veste, Caracal?“

— „Nici una Măria-ta,“ răspundea acesta și schimba mănăcările, pe care Aron abia le atinsese.

Vodă simția, că jócă partida decisivă. I se putea întempla să cadă în luptă, și amenințările lui Bucium îl făceau să se témă.

Trecuseră de ce óre, când întră Caracal cu fața palidă și buza tremurândă:

— „Stăpâne,“ duse el, „comisul Lambru a fost ucis și cei două conjurați au scăpat.“

— „Ce spuî!“ strigă vodă sărind de pe scaun.

— „Da, stăpâne!“ duse Caracal și istorisi tótă întemplarea, pe care cetitorii o cunosc.

— „Afurisiți ómenî,“ esclamá vodă. „Și hēbēucul acela n'a avut altceva de lucru decăt să móră într'un astfel de moment? Poruncește să plece îndată ómenî, cari să cerceteze tot orașul. Șpionii să-î conducă prin suterane, pe unde trebuie că se ascund acei miserabili. Îndată, Caracal, auđi? Lucrul e fórte grav!“

— „Da, stăpâne,“ duse camerarul și ieși.

Aron începu a se preumbla neliniștit prin camera sa. Agitațiunea internă se oglinda pe fața lui, că-cî acum vodă era singur, n'avea lipsă să se stăpânescă și să se ascundă din naintea cuiva.

Nu trecuseră de ce minute, de când ieșise Caracal, când se auđi uruitura unui răđvan, care intra în curte. Vodă tresări. Își aduse aminte că dase ordin să se aresteze o femeia, care după raportul șpionilor a stat în relațiunii cu pretinsul fiú al lui Lăpușénul. — Camerarul întră.

— „Stăpâne,“ duse el, „ómenii însărcinați să prindă pe Maria, vėduva lui Bălénul, s'au întors. Ce să se facă cu această prisoneră?“ Cuvintele lui Caracal aveau un ton apăsător, neobicinuit, pe care însē vodă, în agitațiunea sa, nu-l băgă în sémă.

— „Să se introducă în camera albastră,“ duse Aron. „Această femeia va trebui să móră cu ceilalți conjurați. Înainte de aceea voiú vorbi cu ea, póte voiú afla ceva despre pretinsul fiú al lui Lăpușénul. — Du-te, Caracal, și pune dorința mea în lucrare.“

Când se întorse camerarul, Aron era gata să iéscă din odaea sa.

— „Luminéză-mi până la camera albastră,“ duse vodă.

(Va urma.)

C i d

după romanțe spaniole compus de **Johann Gottfried de Herder**, tradus verbal în metrul original de **Vasile Michail Lazar**.

Cid sub Fernando cel Mare.

(Fine.)

XX.

Diminéța pe la de ce
Cere regele hárțiă
Dela scriitorul său.
Paraféză cu-o trăsura
Și cu patru puncturi crucea
Și-al său nume și răspunde:

„Mândră, nobilă Ximeno,
Te salut cu multă stimă
Și cu grația și respect.

Pentru ce-mi bagî mie vină
De-al tēú soț, Dona Ximen?

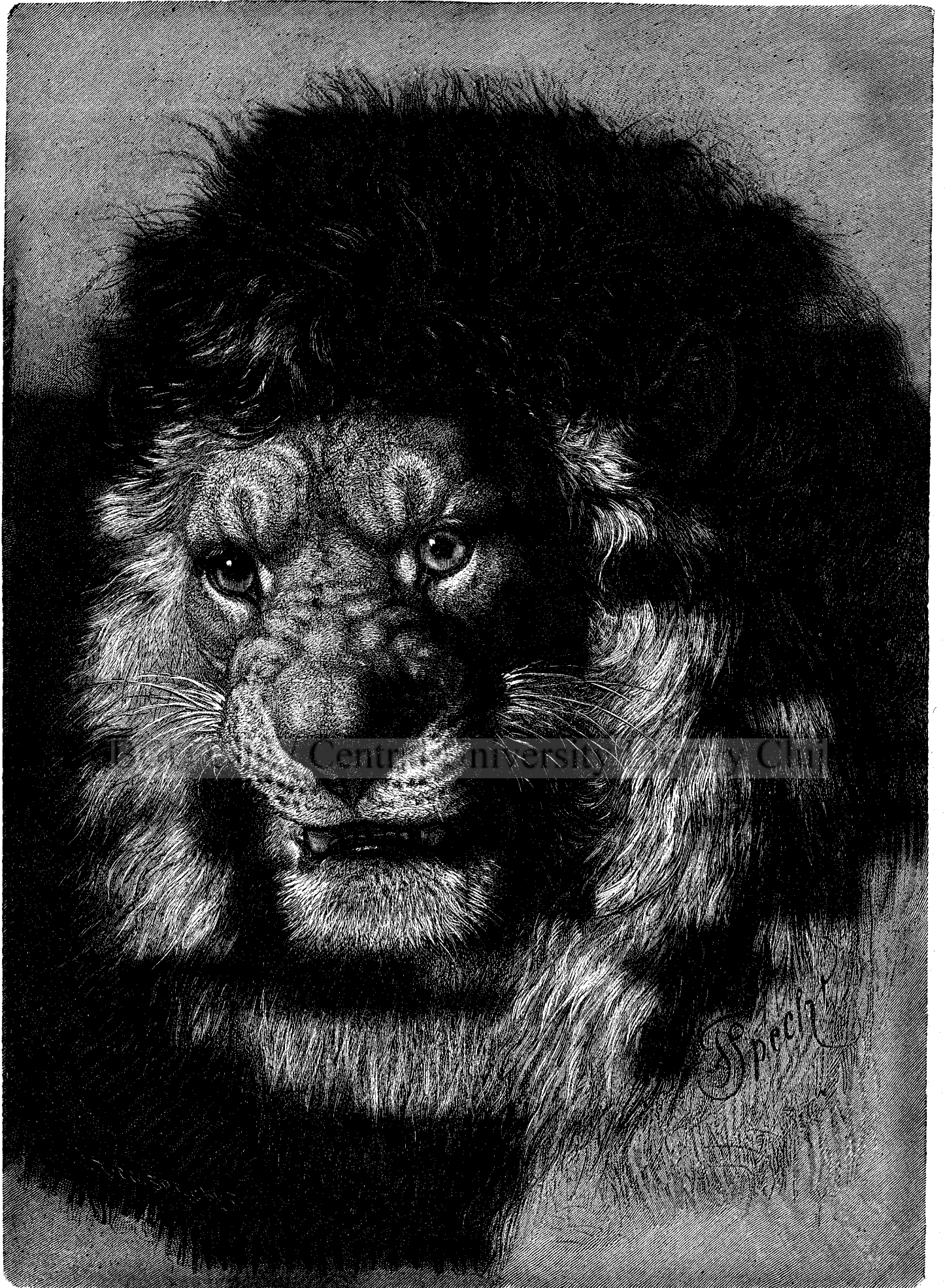
Décă l'ași ținea aicea
Spre-al tēú reú, și-a mea plăcere
Nu te-ai plānge fără drept.
Décă însē năválirea
Păgânescă necurmată
Pe la graniți îl oprește,
Vina mea e, său a lui?

Cum-că n'a durmit în brațul
Tēú de-atunci, o dovedește
Chiar scrisórea, dómna mea.
Însē totuși nu pot crede

Că-ar fi fără tată pruncul
Care-l porți în sîmul tēú.

Nu-l sili să se rentórcă
Soțul tēú, că-cî nici acolo
Lângă tine n'ar fi 'n stare
Ca să-și uite de rėsboiú.
Și de n'ar fi el în óste
Căpitan, ce-ați fi voi astăzi?
Numa-un conte și-o contesă.

Décă cincî din regii maurici
I-a făcut vasali ca june,

Leul berberic. (Pag. 268.)

Ađi de cincă oră cincă să aibă
Ar fi bine, că-atunci țera
N'ar avea atâți dușmanî.

Neputënd el decă Ximeno
Ca să fiă-acum la tine
Când ți-e dor mai mult de el,
Mamă nobilă, oferă-mî
Într'aceea mie locul,
Că-cî eă cred că numa-un rege
Este demn de locul lui.

Tu dicită că să-ți ard scrisórea?
Las' s'o vedă rîđetórii
Curtii mele rușinați.
Ca nici tu p'a mea să n'o arđi
De contract îi daă valóre
Și prin ea mă leg, Ximeno,
De-î un fiú ce-acum vei nașce,
Ca să-î daă și cal și spadă
Cavalerului în dar.
Er de-î fată ce vei nașce,
Patru-deci de marce aibă
Dela nașcere 'ncolo.

Te salut acum, Ximeno.
În momentul de durere
Să-ți ajute sânta maica
Și regina ceriului!"

Postscript.

Etă-ți vine căpitanul
Serios, cu gura mare,
Ca să-mî țină lecțiunea
Că-ce n'am fost în răsboiú."

XXI.

Tu putere, fericire,
Voi onoruri și voi bunuri,
Pompă, gloriă lumescă,
Spumă sunteți pe car' numai
O suflare-o nimiceșce
Și-o usucă 'ntr'un moment.

Don Fernando, el cel Mare,
Și cu drept așa numit,
Rege și monarch al Spaniei,
De pe patul seú de mórte
Se gândeșce-în césul ultim
La vieța cea de veci.

Tótă-averea cu regatul
Între fii le împărțișe.
Însé vocea cui răsună
De odată 'n trista boltă
A palatului? Infanta
Dona Uraca strigă-așa.

Lăcrimând la rege vine
Înelită 'n jale-adâncă
Și fiind de pat aprópe
Îngenunchiă și sărută
Mána-î bine-cuvéntată
Și-apoi astfel se rugă:

„Scumpe tată, care lege
Păméntescă seú ceréscă
Te sileșce ca tu mie
În a fiilor favóre
Moștenirea să-mî răpeșci?
Că-cî regatul și averea

Tótă fraților le-ai dat-o,
Er de mine ți-ai uitat.

Seú dór nu sum a ta fiică,
Dómne, că-cî de-ași fi eă numai
Un bastard al teú, natura
Chiar putea să te siléscă
Și la min' să te gândeșci.

Décă-am meritat ocara
Asta pentru tine-o tată,
Atunci spune-mî pentru ce?
Décă nu mi-o spuî, străinú
Ce vor dice-atunci de tine
Și toți ómenii cei nobili
Audiind de nedreptatea
Față de-o nevinovată,
De-ai și fost pururea drept?

Când bărbații întră 'n lume
Își aduc puteri și vază
Spre a-și căștiga avere;

A lăsa la leneși însé
Ce și ei pot să-și căștige,
Nu ți-ai dejosi atuncea,
Tată dragă, fii tei?
Ce e 'n stare însé-o fată,
O femeia să-și căștige?
Aruncată 'n lume, n'are
Decât ascultarea, plata
Unui umilit serviciú.

De mă lași nesocotită,
Fără casă, fără masă,
Cat să fug în țeri străine,
Cată — iértă-mî o asprime —
Să se lapede de tine
Fiica ta, ca tu de ea.

Astfel plec, de și princesă,
Ca o peregrină 'n lume.
Lesne-mî voiú uita că 'n vine
Sânge am regesc și nobil,
Cum uită și tatăl meú."

Astfel dișe 'ntre suspine
Principesa Dona Uraca.
Isprăvindu-și vorba tace
Așteptând după răspsul
Tată-seú, cuvéntul ultim
Înainte de-a muri.

XXII.

Regilor s'astupe gura
N'are decăt să vorbésce
O femeia cum îi place.
Don Fernando 'n gura morții
Ascultând plânsórea fetei
Să ofteze-avea putere
Pentru multa-î îndrâsnélă;
Însé-abia avea putere
Să-î răspondă; mult căută el
La cuvinte pân' a diș:

„Décă lacrimile tale,
Fiica mea, ar curge astfel
După min', ca după bunuri
Trecétóre, cred că-atuncea
Chiar vieța mi-ai lungi.
Dar plângénd tu lângă patul
Morții mele pentru bunuri

Trecétóre și deșerte —
Caută, ce iaă eă din lume
După mórte-acum cu min'?

Că-cî am putere acuma
Ca să-ți daă povețe bune,
Să te curăți de păcate,
Multămesc lui Dumneđeú.
Pot spera, că drept la ceriuri
Suffetu-mî se naltă-acuma,
Că-cî în focul gurei tale
De păcate s'a spălat.

Că-cî, copilă oh! gândeșce:
Este césul morții mele
Ca să mă mai superi astfel,
Credî tu, cel mai potrivit?

Tu invidiezi pe frații
Tei și nu veđi că regatul
Și averea le aduce
Șarcini grele și 'ngrijiri,
Grige pentru-al țerei bine
Gréua sarcină-a domnirii,
De cari tu rămăi scutită.
Înțelegi că ei cu tóte
Cele multe sunt lipsiți,
Tu avută cu puține.
Avénd rangul teú, cu care
Nimenea nu se compară,
Ce avere-ți mai lipseșce
Decât pacea mănăstirei
Pentru ca să poți trăi?

Da, ești fata mea, știú și eú
Însé ești o 'nchipuită,
La acésta m'am gândit eú
Chiar atunci când te-ai născut.
Mamă-ta a fost alésă,
Însé doica blăstemată —
Gura ta o dovedeșce —
Te-a hrănit cu lapte réu.

Mé-ameninți că 'n țeri străine
Te vei duce; cine-și lasă
Fréul limbei ca și tine
Rumpe și-al onórei fréu;
Ba rostind cuvinte grele
Ca acestea l'a și rupt.

Nu mi-e greú, vedéndu-ți capul
Fără mînte, dar mă dóre
Vedénd cum degeneréză
Al meú sânge 'n trupul teú.

Voia mea era: ca frații
Pe surori să le susțină;
Dar ca bine-cuvéntarea
Tuturor să mă urmeze
Și 'n mormént, ordon acuma:
Ascultați ce vè ordon:

Nu vréú să te las lipsită, —
Décă ești, cum dicită, sêracă, —
Sânge nobil ai, Uraca,
Dar cunosce eú genul teú.
Deci cetatea mea Zamora
Ți-o testez. E 'npopulată
Și 'ntărită. În aceea
Bravi bărbați te-or apêra,
Și-ți vor aréta onórea
De care-ei te vor constrînge
Ca aminte să-ți aduci.
De și soru-ta mai mică
Nu m'a supêrat cu cereri,

Cum ți-am dat Zamora ție
Daș ținutul Toro ei.

Asta-e voia mea din urmă,
Și de va gândi vre-unul
Dintre frați, să vë răpescă

Moștenirea, să-l ajungă
Cel mai greu blăstem al meu!“

Toți la aste vorbe ăse:
„Amin! mórtea să-l ajungă
Și blăstemul pe acela

Ce sora-și va despoia!“
Don Garzia, Don Alfonso
Đise „amin;“ dar Don Sancho,
Șingur el din adunare
La regescul pat tăcu.

Viéța poporului român

de Oreste Dljanschi.

— Veți fi știind și d-vóstră, că de când am dat în tóne să mergem tot pe la Paris și Berlin am uitat chiar ce suntem. Dar mă rog să nu rídeți, că-cí am tot drep-tul. Poftim de vedeți:

Am auđit că pe la Paris se póte învęta ceea, ce 'n țera nóstră n'am putut. Đeú! trebuie să fiă mare minune pe-acolo. En să mergem și noi, póte ne vom pricopsi în cât-va. —

Ecă suntem întrénsul. Și apoi ce gândiți, învętam ceva? — Nicí cât e negru sub unghie! Și de ce? — că-cí noi nu ne cunóșcem încă, cine suntem. Am drept? — Așa mi se pare; — că-cí, én uitați-vę:

După ce am învętat tot pe franțuzeșce, ne-am întors înapoi la culmea părintéscă. Când am ajuns în țéră, ni s'a părut că sórele ne rësare în spate și nu ne pricepeam de ce-í așa. — Ecă! n'am învętat destul? Dar tot am învętat și noi ceva, ce țéranul român nu póte să învețe, știți, cu una cu două: am învętat a goli pungile părinților și ai aduce la sapă de lemn. — Ecă! nu șcim, cât ne trebuie? —

V'am spus c'am învętat tot franțuzeșce și am uitat limba nóstră, știți cum o numim noi, ceí ce-am âmblat pe la Paris, — limba barbară — și la ce mai trebuie s'o șcim? bine că șcim franțuzeșce, și ne-am întors mai b . . . de cât ne-am dus.

Șcim vorbi franțuzeșce, șcim scrie franțuzeșce și mai șcim ceva, — șcim și iubi, dar tot franțuzeșce. — Suntem ómení tot de ceí învęțați, carií pușcă 'n lună.

Dar de când am venit înapoi în țéră, nu ne prea merge cam bine. Și de ce? — Pentru că đeú! pentru că, cum v'am spus nu șcim româneșce. Și dec'am vęđut și vęđut că nu merge de fel, ne-am dat și noi să vorbim româneșce: adică cultivăm limba română de mama focului. Șciú că ne-ți întreba cum o cersălăm, érá noi rëspondem: unde nu șcim româneșce o cãrpim cu petece franțuzeșci; érá de când am învętat nițel și latineșce, o vãpsim și cu colóre de soiul acesta.

— Așa đeú! ér pe când ceialalți cãrpiu astfel, cum puteau, eú unul am vęđut că-í rëú și m'am dat de-o parte, mergënd din când în când pe la copila lui moș Nichifor și, știți ce-am aflat eú acolo? — am aflat ceea, ce n'am putut găsi prin țéra franțuzului — am aflat cine sunt și ce trebuie să fac, ca să-mí mérgă bine 'n țéra mea, eú adică am găsit lécul pentru rana iniméi mele, că-cí de când m'am fost dus prin țéri străine, nu mai aveam inimă ca ceialalți, carií n'au vęđut lumea.

Aici am găsit legile trecutului; am găsit eroii némului méu, carií zac uitați și de poeții noștri; am găsit ieroglife, încă mai ceva decât în India, și-am mai găsit, găsit, limbuța mea, ca să pot mesteca cu gura și să mă pricépă ceí de-un ném cu mine; le-am găsit moravurile lor, le-am găsit cugetările lor cele înalte și în urmă am mai găsit și

costumele lor, care-mí șed mai de haí, decât flendurele cele nemțesci și franțuzeșci.

Dar să nu gândiți, c'am aflat numai atáta, am mai aflat ceva, ce voiú aręta și d-vóstre și mă-ți vorbi, cum îți vrea. — Am aflat, ce-au făcut moșií méi; am aflat, cum ăice Românul din fluer ca să se mai iee, când pãrdalnica cea de dragoste-l munceșce amar. Și cum nu l'a munci, când în țéra Românului sunt atátea ăine de cele ce nu-ți daú pace și-ți încurcă cãrările tot cu desmerdările, — dar nu fiă-cãruia, ci numai celuia, pe care-l cunosc, adică nu-mai Românului. —

Aceste ăine ale Românilor aú un vers atát de dulce, încát de dorul lui tot după ele te-ai duce. — Șciú a-ți cânta de dor și de jale, de timpul vechiú și de cel nóú, — știú a-ți cânta după cum îți poftescé inima. —

La dęsele am învętat a iubi româneșce și-am alun-gat iubirea franțuzescă din inima mea. —

Acuma, după ce v'am spus ce-am învętat la poporul român, vę voiú aręta și D-vóstră să vedeți iubirea româneșcă și viersul cântecelor, séú al poesiei, cum le numesc ceí cu capul mare.

Lucrul méu se va împărți în două părți: în iubirea româneșcă și poesia româneșcă.

Partea întâia

Iubirea româneșcă.

a) Cum se daú Românii 'n dragoste.

Românul nu se prea fãleşce cu cântecul séú, ce ca dęnsul altul n'ai găsi măcar să umbli și cu opincí de fier, ci el se fãleşce mai mult, când a pus ochiul pe o copilița, știți de cele, care, când o veđi, îți dá ca un cuțit în inimă și nu știí ce-ți face de nu-ți dá pace; și te face să umblií șuchét după dęnsa.

Ecă cum se mândreșce Românul, când a pus ochiul, știți, pe care-í place:

„O! séracii Români tari,
Đice lumea că-s tâlhari;
Nu-s tâlhari de boi, de cai,
Ci-s tâlhari de fete mari! —“

Pe când e Românul cam de două-spre-đece ani, el și începe a trage cu códa ochiului pe la copile. Și cum n'a trage, decă-l róde nu știú ce la inimiórá și nu-í dá pace, nu se astęmpără până ce nu-l face cu voe fără de voe să se uite și el pe la salbele copilelor. De la salbe îl împinge pécatul de se uită și pe la spríncene, știți, care-s trase ca cu condeiu; se mai uită și pe la buze și capetă chef să le sãrute. Cheful nu-í dá pace; érá el îi ăice frãteșce:

„Rabdă, rabdă sufletele
Pân' îi prinde la putere!“ —

*) Din colecțiunea autorului.

dar ce folos! decât nu vrea să-l asculte; e și el nătâng, nu se 'nvoește așa cu una cu două.

Ce să facă Românul, ca dór ar scăpa de dânsul. I-ar da, sêracul, ce numai ar avea. Și șciți, ce-î dă? Îi dă inima, adică, el decât vede că nu-î încărău, tace și rabdă, dóră i-ar veni și lui odată timpul, sêu cum dice cela: i-a veni și lui apa la móră. Dar se înșelă mereu, că-cî inima lui e prea mică, de-a cuprinde tóte și ea biéta se rânește și-o dóre și pe dânsa, că-î carne și ea, ér nu ciolan. Acum ce să facă Românul nostru, când pârdalnica de dragoste nu-î prea dă pace. El se ia cu cântecul, care-î spune din ce se face dragostea:

„Floriciă trei gânace
Dragostea din ce se face?
— Nicî din mere, nicî din pere,
Cî din ochi și din sprîncene
Și din buze subțirele
Mânca-ți-a-ș lele din ele!“¹⁾

De când dă dorul peste Românul nostru, el parcă-î bătut cu leucă. Nu-î pasă de nimic, fiă ce-a fi, el habar n'are; cine-î ca dânsul? Dar Dómne mult îi mai strică pârdalnica cea de dragoste. Ecă cum se cântă Românul când l'a apucat dorul:

„Frunđă verde, solți de pește
Vai de cela ce iubește
Nicî nu móre, nicî trăește
Numai cât se necăjește,
Se bate cu gândurile
Ca apa cu malurile!“²⁾

Nu-î lucru curat, când se légă de unul pârdalnica cea de dragoste. Dar decât i-a pus odată căpêstrul, cam greu póte scăpa. Și apoi cine-î pune Românului căpêstrul dorului?

— Ce atâta întrebare? să dăm de-a dreptul: Român-čuța cea sprintenă și vioie, care și pe străini îi bagă 'n bóle, dar pe Români? —

Ca să ne fiă mai ușor a arêta dorul Românului să luăm numai un păunaș, după care mor fetele de dor și să-l urmărim din pas în pas, ca să vedem cum și-a alege păsăroiul pe bujorul inimei sale.

Dumineca e ziua, când mai scapă Românul de greutățile sêptemânii și uită de tóte, câte-l impresóră. Cu dor aștéptă Româniî ziua de Duminecă sêu vre-o sêrbătóre ca să se mai iee. Tinerii fac joc și petreceri, șciți că ei cam iubesc lucruri de aceste și apoi dóră la joc întêlnesc ei di-
nele din poveste, care le stîng pojarul inimei lor? —

Ecă! și Dumineca-î pe-aice! Feciorii se gâtesc, dar nicî fetele nu staū baltă. Se împodobesc și ele cu flori ca să fiă ceva mai mândre, de cum sunt.

Când fac feciorii joc, pun mână dela mână ca să aibă pentru scripcari sêu cimpoer; — fetele nu plătesc nimic. Jocul se face totdeuna după améđi.

„Tóte fetele s'adună
Cu flăcâi d'împreună,
Jócă, sar, de nebunesc
Când în horă se 'nvêrtesc!“³⁾

Jocul se începe totdeuna cu hora sêu cum îi dic și moldovenésca. Feciorii-și iéu sufletele lor și 'ncep a juca. Să-î lăsăm să jóce 'n pace și să căutăm pe Românașul nostru. —

Și el e pe-aici. Uită-te colo! ce păunaș cilibiū; de abia-î rêsare puf de mustecióre și el își caută pe aceea,

ce-o dorește inima lui. Se uită la dél, se uită la vale, ca și când n'ar afla-o. El o cunoște prea bine, numai nu vrea s'o chiáme deodată la joc, ca nu cumva să-l grăescă lumea. După ce s'a uitat așa, își ia inima în dinți și merge la dânsa. Apoi se dă la vorbă, mai ride câte-o lécă, mai privește la dânsa și ea la dânsul, destul, ei se cunosc de mai nainte, dar nu vréu să pricépă lumea ce aū în sînul lor. —

Pe când staū ei așa, ceilalți tineri jócă de perit. Pulberea se rădică 'n nourî. Tînêrul nostru încă-și ia pe bujorul sêu și se aruncă în mijlocul jocului. — Aici e de însemnat, că feciorii încep a juca abia când sunt în vêrstă de șepte-spre-dece ani, adică pe când se trezește 'n ei simțul de-a se cunoște pe sine și la ce sunt chiămați; fe-tele însê încep ceva mai de timpuriū.

Pe când se învêrtesc așa, numai ce auđi pe tînêrul nostru cântând cu o voce după cum i-a dat-o cel de sus:

„Frunđă verde solți de pește
Vai! de cela ce iubește
Nicî nu móre nicî trăește
Numai cât se necăjește!“⁴⁾

— Vedeți cum simțește? adică el vrea s'arête că șcie iubi. — Dar nicî ea nu tace, ci-î rêsponde:

„Șciî tu dragă, orî nu șciî?
Când eram noi douî copii?
Cum ședeam pe pajiște
Și vorbiam de dragoste!“⁵⁾

Na! apoi ce mai voiți? ea spune verde că se șcie mai de mult cu tînêrul Gheorghe. I-am pus numele Gheorghe, ca să aibă și el un nume ca toți cei botezați.

E spre séră. Sórele salută pe muritorî și merge la curțile sale să se odihnescă de lucrul zilei. — Zefirii adie și aduc pe aripile lor parfumul răpit din sînul florilor, îm-prășciindu-l pe sînul altor flori mai mândre, a căroră să-rutări răpesc Feți-frumosi cu pêrul de aur. Șciți e cam greu, ca unul de pe la orașe să se póta înfrupta cu un sărutat dela o copilă dela sat. Ea nu atinge cu buzele sale de carmin pe ale nimêruî decât nu simte inima sa acestea:

„Dis-a mama cătră mine,
Să nu dau gură la nime;
Dară dracul póte face,
Să nu dau la cine-mî place!“⁶⁾

Dar să vedeți pe flăcău, cum se gâtește de-a săruta fata! El apucă máneca cămeșei și se șterge pe la gură — șciți ca să fiă curat, ceea ce însemnéză că sărutarea lui nu e o profanare pentru copilă. Apoi își rêsucește mustața și se păunește mândru pe lângă ea până ce i-a furat o sărutare. Dar de multe ori o pătește; că-cî pentr'o sărutare trebuie să umble și-o sêptemână cu obrazul umflat. Când ar fi așa și pe la orașe, apoi dêu! mulți ar mai umbla legați pe sub fălci.

Acuma, decât am venit cu vorba până la atâta, apoi veți șci, că flăcăii români iubesc mai mult pe-o fată, ce-î înnaltă, subțirică, cu trupșorul mlădios, decât pe cele pitice. Ecă cum spun ei:

„Dragă mi-î lelița naltă,
Că-mî dă gură peste pórtă;
Dar lelița mititea
Sare gardul și-o propea
Și se fură
De-mî dă gură!“⁷⁾

¹⁾ Din colecțiunea autorului. ²⁾ Tot de-acolo. ³⁾ Tot de-acolo.

⁴⁾ Din colecțiunea autorului. ⁵⁾ Tot de-acolo. ⁶⁾ Tot de-acolo. ⁷⁾ Tot de-acolo.

Dar gândiți, că fetele române oferă amorul lor fiăcărui laș? Nu! că-cî étă:

„Decât șanta c'un mișel
Maî bine c'un voinicel;
Voinicul are noroc
Și cu densusul trecî prin foc.

Decât pâne cu hemeu
Și s'o mânc c'un meteleu,
Maî bine-oîu mânca pogace
Cu voinicul care-mî place.¹⁾

Acum, decă șcim cum se dau Românii 'n dragoste, îi vom petrece mai departe. Dar să nu uităm! hai să-l petrecem pe Gheorghe cu draga sa. —

L'am lăsat pe când amurgia. Jocul se sparse și fiăcare fiăcău luând pe drăguța sa o petrece spre gazdă²⁾. — Ajungînd aici mai vorbesc ceva — ce vorbesc, acésta pôte o șciți și D-vóstră — șciți cum sunt cei tineri, cari gândesc, că câte cióre sbórá, tóte se mănâncă. Apoi se vorbesc unde aú să se 'ntélnescă și pe la ce timp. Și la urma urmei se despărțesc c'un sărutat. —

Acuma, tinerii noștri nu-și mai iéu gândul unul dela altul. Numai ce auđi pe Gheorghe:

¹⁾ Din colecțiunea autorului.

²⁾ Poporul român ăice în loc de: „eu merg acasă“ = eu merg la gazdă prin care arată că ei sunt peregrini pe acest pământ.

„Frunđă verde, érba creșce
Dorul lelei mé topeșce;
Frunđă verde, érba 'nșpică
Dorul lelei réu mé strică;
Véntul suflă, érba scólă,
Dorul lelei mé omórá;
Véntul suflă, érba culcă
Dorul lelei mé usucă!¹⁾

Đeú! are drept bietul Gheorghe. Dar să nu gândiți, că numai el boleșce, ci și frumoșa Iléna, adică draga lui — să mă ertati c'am botezat-o astfel, șciți i-am pus numele ca la o țerancă, nu ca pe la D-vóstră pe la tég. În călătoriele mele prin țerile române am avut ce auđi în România la nume grecești séu grecite avénd nișce codițe ca: lake, ake, kake, spre esemlu: Dumitru-Dumitra ke ș. a. Dar să auđiți cele femeieșci. — Tóte-s tot de cele franțuzeșci; ce-ai să faci, decă-i moda așa. În Transilvania am auđit: Jancsi, Jani; pe semne-l bajocuresc pe Ion al nostru așa?! Ba! să nu uit, am auđit la prunci români numele de Árpád, pe care mi l'am însemnat; dar de ași șci câte am uitat. Nume adevérat româneșci am auđit pe la copilele din clasa inteligentă și pe care le și cunosc, însă D-lor nu trebuie să mă cunóscă, ca nu cum-va să ăică că le dau peste nas. — Dar destul. —

¹⁾ Din colecțiunea autorului.

(Va urma.)

Cruțarea.

II. Obicînuirea de a cruța.

(Fine).

Se află un pasagiú mișcător în „Visiunea lui Mirza“ a lui Addison, în care se aseména vieța cu trecerea peste un pod cu o sută de arcade. Un nour negru acopere améndoúe capetele podului.

La începutul lui sunt ascunse gropi una lângă alta, prin care dispar masse de ómeni, îndată ce aú pus picio-rul pe pod. Aceste gropi se împučinéză cu cât se apropiă cine-va de mijlocul podului, până când numai pučini ómeni ajung dincolo de mijloc, și după ce și aceștia aú cădút în cursă, rămâne podul deșert la capétul de dincolo. Acéstă descriere a lui Addison corespunde observărilor, care s'aú făcut în privința duratei vieții omeneșci.

Astfel s'a statorit, că dintre o sută de miî de ómeni, cari s'aú născut în vieța acésta, un pătrar mor înainte de a fi ajuns al cincelea an, ér jumătate înainte de a fi atins anul al cincî-decelea. O mie o sută din aceia ating al 90-lea an. Șese-spre-dece trăesc până la o sută, și numai două persóne din acea sută de miî ajung — ca cele din urmă bărci ale unui tren nenumérat — înaintata și neputinciósa vêrstă de 150 de ani.

Doué lucruri sunt fórte bătétóre la ochi: nesiguranța cu raport la ora morții singuraticilor, și de altă parte regularitatea și constanța împregiurărilor, care influințéză peste tot asupra duratei vieții omeneșci. Prin un mare numér de observări asupra vieții omeneșci și a duratei sale s'a demonstrat, că vieța tuturor persónelor născute în Englîtera luatá peste tot nu duréză mai mult de 45 de ani.

Observări tot așa de estinse s'aú făcut în privința numărului persónelor de diferite vêrste, care mor în tot anul. Legea probabilității se nașce totdeuna din numărul

esperimentelor. Pe astfel de observări își baséză registratorul aprecierile mortalității cu privire la ori-ce periódă a vieții. Registratorul ne spune, că a fost condus de legile mortalității. Dar întéplările trebuie să se repeteze fórte regulat, pentru a îndreptăți pe registrator să ăică: mortalitatea urméză unor legi. Și totuși este așa.

Într'adevêr, mai s'ar părea, că în lume nu esistă ceea ce se numeșce hazard. Omul trăeșce și móre după o lege. O vrabie, ce cade de pe casă, se supune unei legi. Ba, sunt lucruri în întéplările ordinare ale vieții, despre care ar crede cine-va că sunt numai rezultatul hazardului, dar despre care s'a statorit, că sunt de o acurateță remarcabilă, decă le considerăm în massă. Astfel s. e. numărul epistolelor, care se predaú la poștă fără adresă, numărul epistolelor cu adresă falsă, numărul celor cu bani, al celor fără timbru, rămâne în tot anul cam în același raport cu numărul epistolelor puse pe poștă.

Este dar datorita omului, să învețe a pricepe legile sănétății și a se pregăti în contra urmărilor lor s. e. în cas de bóle, nenorociri și mórte fără vreme. Noi nu putem scăpa de urmările unei călcări a legilor naturale, deși pôte am avut intențiuni bune. Trebuia să fi făcut bine. Creatorul nu-și schimbă legile sale, pentru a le acomoda neșciinței nóstre. El ne-a dat minte, ca să le înțelegem și să putem lucra după ele; altfel trebuie să le purtăm urmările în durere și supérare neîncungiurată.

Adesea auđim rădicându-se strigarea: „Nu voeșce nimeni să ne ajute?“ Este un strigăt fără curagiú, fără speranță. Este de multe ori un strigăt de o vulgaritate revoltátóre, mai cu sémă decă vine dela ómeni, care și-ar putea ajuta singuri fórte ușor cu pučină cumpétare, abnegare de sine și cruțare.

Mulți oameni trebuie încă să învețe, că virtutea, știința, libertatea și prosperarea trebuie să isvorască dela ei. Legislatora poate face foarte puțin pentru ei: ea nu-i poate face solidi, cu minte și prosperatori. Causile fundamentale ale miseriei celor mai mulți oameni își au originea în locuri foarte depărtate de hotărârile tuturor parlamentelor.

Risipitorul rîde de legislatură. Bețivul i se împotrivesce și-și arîdă dreptul să se dispenseze de prevedere și abnegare de sine — și apoi, când ajunge în miserie, pune vina pe alții. Demagogii, cari adună masele împregiur lor, își greșesc scopul, când în loc de a îndemna pe ascultătorii îmbulziți să se obișnuască la îndestulare, cumpănare și cultură proprie, îi încuragază să rămână pe lângă strigătul: „Nimeni nu voește să ne ajute!“

Aușind acel strigăt își vine rău. El arată o necunoștință grosieră a primelor elemente ale buneii stări omeneșci. Ajutorul zace în oameni însuși. Ei s'au născut pentru a-și ajuta singuri și a se rădica singuri. Ei trebuie să-și efectueze singuri scăparea. Ceii mai sêracii oameni au făcut-o, de ce n'ar face-o fiă-care? Omul brav, zelos, învinge totdeuna.

Numêrul lucrătorilor bine plătiți, cari ar putea ușor cruța și pune la o parte pentru a-și înălța bună-starea morală, stima și neatârnairea, s'a înmulțit destul de tare în timpul nostru. Dar ei sunt neprecugetați și risipitori într'un grad atît de mare, încât nu numai își nimicesc fericirea personală și bună-starea casnică, dar strică și societății, din care formeză o parte însemnată.

În „timpuri bune,“ își risipesc câștigul cu ușurință de minte, er când sosesc „dilele negre,“ staș în miserie pînă în gât. Ei nu întrebunțeză banii, ci abuzeză de ei, și în loc de a se îngriji pentru bêtrânețe și pentru trebuințele unei familii crescînde, nutresc nebuniile, escesurile și vișul. Să nu dîcă cine-va, că esagerăm. Duceți-vê în ori-ce ținut și convingeți-vê, ce de bani intră în cîrcimă, și cît de puțin în cassa de păstrare.

„Timpurile priincioșe“ sunt adesea cele mai puțin priincioșe. Toți oamenii au mult de lucru, bărbații, femeile, copiii capetă salare mari, toți par mai bogați și mai fericiți. Dar pentru aceea toți acești oameni nu se fac nici mai cu minte nici mai buni, nu resistă mai mult boldurilor sensuale, nu sunt mai religioși și nu trăsesc pentru alte scopuri, decît pentru a-și satisface poftele dobitoceșci.

Decă esaminăm mai de aprôpe acestă prosperare aparentă, vom găsi, că cheltuelile s'au înmulțit în tôte direcțiunile. Se cer lefuri mai mari, și decă se capetă, aceste lefuri se cheltuiesc tot atît de iute, cum s'au câștigat. Se desvoltă obiceiurile necumpătării, și decă s'au desvoltat se conservă. Înmulțirea salarului, în loc de a se depune la păstrare, se bea în cele mai multe casuri.

Astfel unei populațiuni neprecugetate și ușore de minte nu-i foloseșce nici o prosperare. Deore-ce oamenii nu se gîndesc la viitor și nu fac economii, vor fi alternativ „flămîndi și sătui de crapă.“ Totdeuna după timpuri bune în negoț și industrie, vine stagnarea, și atunci risipitorii nu se vor putea mîngăia cu ideia, că ce ar fi

putut cruța, decă s'ar fi gîndit că „timpurile bune“ nu vor ținea în veci.

Decă destinațiunea principală a omului ar fi să fabriche diferite produse, să cumpere pe o piață ieftină și să vîndă pe una scumpă, să crească vite și să cultive pămîntul, decă omul ar trăi numai pentru profitul de bani, pe care, după împregiurări, i-ar cheltui seú i-ar acumula; atunci am putea să ne gratulăm la bună-starea noastră materială. Dar ore acestă este chiamarea principală a omului? Pe lângă organe musculose n'are el și facultăți, aplecări și simpatii spirituale? Ore spiritul și inima sa n'au ore-care pretensiuni, ca gura și spatele: N'are el și un suflet, precum are un stomach? Și „prosperarea“ lui să nu cuprindă îmbunătățirea ființei sale morale și intelectuale, ca și a ôselor sale și a mușchilor seii?

Banii singuri nu sunt semnul prosperării. Natura unui om poate rămânea tot aceeși, ba poate să se reutătêscă, pe când el își îndoeșce cheltuelile seú adaogă în fiă-care an procent de procent la ceea-ce a cruțat. Tot așa se întêmplă la massa cea mare. Creșcerea câștigului seú îi dă mai multe mijloce pentru a-și îndestuli poftele dobitoceșci, decă caracterul nu ține pasul cu progresele fizice. Îndoiti câștigul unui lucrător necultivat într'un timp, când merg afacerile bine, și care va fi rezultatul? Pur și simplu: îi procurați numai mijlocele, de a mânca și a bea mai mult! Așadar prin aceea stare a lucrului nici măcar bună-starea materială a poporului nu se asigură, aceea bună-stare, pe care economiștii o numesc, „bună-stare națională.“ Pînă când dară se ignoréză elementele morale ale cesțiuneii, o astfel de bună-stare produce mai mult rezultate rele decît bune. Numai știința și virtutea pot împrumuta demnitatea vieții unui om, și creșcerea acestor însușiri într'o națiune sunt singurele semne ale prosperării reale.

Un preot din Sudul Engliterei scrisese odată episcopului din Manchester o epistolă, în care-și esprima bucuria, pentru că s'au înmulțit salarele lucrătorilor agricultori, dar se plîngea „că singura urmare a acesteii înmulțiri a fost o mai mare consumare de bere. Decă acesta ar fi folosul buneii-stări, atunci n'am putea-o numi o bine-cuvêntare, pentru care am fi îndreptățiți să mulțămim lui dumneșeu. Adevêrata prosperare a națiuneii nu constă în aceea, că a câștigat avere — deși averea e de lipsă pentru prosperare — ci că a câștigat virtute, și că bunătățile lumii pămînteșci s'au împărțit mai egal.“

Făcînd aceste observări, suntem departe de a încurage avariția, că-cî urîm din tot sufletul pe omul sgârțit și lacom de bani. Tot ce vrem este, ca omul să se îngrijescă pentru viitor — ca în timpuri bune să pună la o parte pentru dile negre, care vor urma neapêrat. — Să pună o provisiune de economii ca un zăgaz în contra lipsei, să-și asigureze un mic fond, care-i va procura stima propriă, tihna personală, și va contribui la bună-starea sa socială. Cruțarea nu stă în nici o legătură cu avariția, cu usura, cu lăcomia seú cu egoismul. Ea este chiar contrarul acelor inclinări urite. Ea însemneză economie, care are de scop, să procure neatârnairea respectivului. Cruțarea cere să usezi dar să nu abuzezi de bani — să-i câștigi onest și să-i întrebunțezi economice. —

O revedere

după O. C. Waldau.

Trecut-au mulți ani de junete,
De când noi doi ne-am despărțit.
Ce palide-s a noastre fețe!
Vaî, péru-ți blond a 'ncărunțit!
De ce privirea-ți în jos cată?
Arată-mi ochii-ți visători.
Ah, stringe-mi mâna înc'odată
Precum făceaî adeseori!
Da, lasă ochii tîi a-mi spune;
De ce tacî, de ce tu pâleşci.

Ce, n'ai avut tu dîle bune?
De dor așa albită eşci?
Tu plîngî? De ce, de ce plîngî ôre?
A, şciû acum dar prea târziû
Vêrsare-ași triste lăcimióre,
De când durerea ta o şciû.
Adio, flóre bălăiôrá,
Când inima-ți plînge de dor,
Gândeşce la odiniôrá,
La mine, la al meu amor!

I. P.

Un bărbat ingenios.

Novelă

de Mihail Nicolescu-Nucă.

(Fine.)

Să lăsăm pentru un moment pe d-nul Catastiv, moșierul, a-și purta cugetările aiurea; a-și duce turburarea și amărăciunea inimei sale acolo, unde-și ducea pașii și capul, și să intrăm la d-na Olimpia, pentru a-i face cunoștința.

Olimpia Catastiv era o femeie foarte frumoasă, am spus-o de mai multe ori. Obrazul ei fraged nu era lipsit de distincțiune. Părul său negru, ca abanosul, atârna în bucle dese și grele pe umerii ei rotunzi și superbi. Talia o avea delicată, flexibilă și mijlocie. Ochiul ei negru, ca mura, sigur și clar avea o strălucire pîtrunzătoare; nișce gene lungi, dese și pușin resfrante, îl umbriau și lăsașu să filtreze printre dênsele nișce rașe pline de farmec. Gura ei rosă, mică, întredeschisă de un suris înebunitor, espunea vederei două șiruri de dinți albi ca zăpada. Gâtul ei de un desemn din cele mai suave, era umbrit de o bărbie rumenă, môle ca bumbacul. Peptul cam prea bogat și rotund escita sensualismul. Mâna de fetiță, cu degete subțiri, lungi și diafane. Gamba delicioasă; piciorul de copil.

Acesta este portretul Olimpiei Catastiv.

Ea era crescută în lucș. Părinții săi, ômeni cu mari mijlôce, îi daseră educațiunea într'un pensionat ales. Aci Olimpia învățâ multe lucruri bune, frumoșe și folositoare: mai multe limbî, pianul, desemnul, danșul și ... fatalminte, amorul.

De mititică îi plăcură carmenii acestui simțămînt.

Fantasia ei puerilă era aprinsă de chipuri nebune.

Până a nu se mărita avuse câte-va intrigî de pension cu micî lionî cariî frecventeză Tireplicul, Phoenixul, bulevardul și Cazinul Raly. Dar ștregarii noștrii, cărorâ deabia le mișca mustața, erau prea sceptici pentru a întreține un platonism îndelungat. Olimpia fu destul de prudentă pentru a nu pune mult temeii pe declamațiunile lor viclene, pe suspinurile lor prefăcute, pe lacrimile lor de crocodil. — Curênd după aceeaș părinții ei o legară de sôrtea lui Catastiv.

Ca să-și urmeze drumul, pe care i l'a însemnat natura, ea iubi pe Marinache, după care se măritase din pușin amor. I se urî și cu dênșul. Imaginațiunea ei întăritată plăsmuia intrigî variate. Preocupațiunea ei unică era să placă, să petrecă într'o viețâ de lucș și de intrigî. Ea voia să o iubeșcă toți bărbații, ér dênșâ să se îmbete de lacrimile lor, să ridă de declarațiunile lor ridicule.

Etă urmările creșcerei în pensionate, când inclinările sunt dela natură rele.

Etă de ce nu-și mai iubia ea bărbatul

Îndată după eliberarea Marghiôlei, Olimpia alergă înaintea ei, o apucă cu viociune de mână și cu o voce precipitată:

— „Ca-ai făcut tu atât timp?“ întrebă ea cu vehemență „ce-ai făcut la bărbatul meu?“

Marghiôla, astfel interpelată, își pierdu cumpetul și cu o voce nesigură:

— „Nimic, coconiță,“ răspuse ea.

— „Cum, ce fel? nimic;“ strigă stăpâna casei, „spune, te dau atară.“

— „Dumneșeu meu, stăpână,“ reîncepu servitôrea intimidată, „dar etă ... ascultă-mă ...“

— „Tot, tot, vrêu să șciû tot; nu ascunde nimic,“ șise Olimpia șguduind cu violență mâna fetei sale din casă.

Acêșta istorisi tôte cele ce se întêmplaseră cu un moment mai nainte în camera lui Marinache.

— „Marghiôlo,“ chiâmă pe acela-și timbru vocea lui Catastiv sêra și a douășî diminêșta, și scena, pe care o șcim, se repetă.

Olimpia deveni furiôsă.

Ea vedea jucându-se o comediă vulgară. O femeie delicată ar fi desprețuit pe bărbatul său. Sensuala Olimpia cugetă altfel.

O gelosiă înșepătoare îi agitâ tôte simțurile.

— „Dragă Marinache,“ șise ea cu cel mai dulce timbru al melodiôșei sale voci, „m'a înebunit devolôica asta de Marghiôlă! Este o desmățată, o leneșă, răspunde, e rea. S'o dăm afară.“

— „S'o dăm, nevastă,“ răspuse Marinache cu vocea liniștită și distrasă.

Sêrmana Marghiôlă, mesagera fidelă, confidenta prețiosă a d-nei, fu înlocuită cu Ana. Ana cu Frosa, Frosa cu Smaranda, cu Ióna, Maria, Flórea și cu o altă, cu care moșierul Catastiv repeta aceeaș scenă singulară și grotescă.

Olimpia înnebunia.

Marinache avea tot acelea-și îngrijiri pentru dênșâ.

Olimpia începu a ceda, adversarul ei triumfa.

— „Învinsă,“ își șise în fine nevasta lui Marinache Catastiv. „Acest om mi-a furat inima. El mă va face

fidelă, docilă, mai fidelă chiar decât prima noastră mamă, dela care am moștenit toate însușirile secului nostru.“ —

— „Scumpă Olimpiă! scumpă nevestică!“ exclamă bărbatul ei, „tota această populațiune de servitóre m'a plictisit.“ Olimpiă își mușcă buzele și nu răspunse.

Apoi după o scurtă pauză:

— „A găsit arma cu care să mă combată,“ își dișe ea. „O! cât e de rău să se lupte cine-va cu astfel de ómení. Ei sunt braví, cine-va trebuie să-í iubescă. Nu se retrag din naintea niménuí. Nu se tem de nimic. O! Panaghis! Panaghis, cât ești de pigmeu pe lângă acest mărinimos Marinache, pe care D-zeu la legat de sórtea mea.“

— „Dar tu nu diși nimic?“ reluă Marinache peste un minut. „Ce ai? dragă nevestă? suferi?“ termină el pricepénd în fine că se făcuse stăpán pe câmpul de luptă.

— „O! da! pentru amorul tǔu,“ dișe isbucnind cu

pasiune nevasta fericitului moșier. „Te iubesc, Marine, te iubesc cu un amor pe care nu l'am simțit nici odată.“

Și ea se aruncă în brațele bărbatului ei.

Un șir de mărgăritare picură din ochii ei.

Pentru prima óră Olimpiă suspina și plángea înduioșată de acel simțămínt, care légă inimile june cu legături de fier și pe care numai trebuințele neînduplecate ale vieței le póte sfăríma și nimici. —

Marinache se înduioșă cu totul, lácrimă și el; cuvintele i se stinseră pe buze; suspine convulsive ieșiau din pieptul său umflat de fericire și de durere.

O lungă îmbrățișare sigilă această scenă patetică.

Marinache Catastiv găsise mijlocul de a captiva și îndupleca orí-ce rebeliune a nevestei sale, care întémpina acum în vieța conjugală emoțiunile dulci, atât de mult căutate.

Brăila, Marțiu 1879.

Leul¹⁾.

Schițe din științele naturale.

Leul e fără îndoelă regele animalelor. Espreșiunea maestósă a feței lui și construcțiunea puternică a corpului îi dau dreptul la acel nume.

Leul, care se ține de familia pisicilor, se deosebește de celelalte pisici prin corpul său puternic cu păr scurt luciu de o singură colóre, prin fața lată și ochii mici, prin cóma désă, pe care o pórtă pe umeri, și prin moțul din vârful coșii. În moțul acesta se află ascuns un ac, pe care l'a observat încă Aristoteles, pe când unii din naturalisti moderni au denegat esistența lui.

Înainte de toate cóma este, care dă leului masculin înfățișarea maestósă. Ea acopere gâtul și partea anterioră a corpului și servește spre deschilínierea diferitelor specií de lei.

Dintre toți leií, acela care are înfățișare mai mândră și mai regescă, este leul berberic (*Leo barbarus*; *Berberlöwe*). Că-cí el este cel mai renumit, din timpurile cele mai vechi, prin curagiul său, prin îndrăsnéla și puterea sa, prin eroismul, nobleța și mărinimia sa, prin serioșitatea și liniștea suverană. Capul său se înalță cu demnitate, privirea maestósă dominéză, ținuta impunătoare subjugă.

Partea anterioră a corpului este mai grósă decât cea posterioră. Capul lui gros, aproape pătrat, se prelungește într'un bot lat și tǔmpit; urechile sunt rotunđite, ochii mijlocii, dar vioi și focoși, membrele îndesate și fórte puternice. Un păr scurt, luciu, de colóre galbină roșietică său brună palidă îi acopere fața, spinarea, cóstele, picioarele și códa; ici, colo se sfêșesc perii în vârfuli negre său sunt de tot negrii, și de aci se naște acea colorațiune mestecată. Capul și gâtul sunt împresurate de o cóma mare și désă constătătoare din peri lungi, lucii, carií ajung până la jumétatea spinării și a cóstelor. La cap și la gât, cóma galbină palidă este mestecată cu peri negrii ca rugina, carií cad cu prisosință cu deosebire de pe părțile laterale ale grumazului. Acesta este leul masculin, înalt de 80—90 centim., cu o lungime a corpului de 1 metru și jumétate și a coșii de 80 centim. Leií de curénd născuți n'au nici cóma, nici moț în vârful coșii, ci sunt aco-

perii cu un păr lános, suriu, cu pete negre pe la cap și pe la picioare, ér pe cóste, pe spinare și pe códa cu mici dungí negre; creștetul spinării e însemnat cu negru. Încă în anul prim dispar petele și dungile, în anul al douilea colóre fundamentală devine un galbin palid, și în anul al treilea apar semnele pubertății. Leóica séménă mai mult său mai puțin cu animalul tinér; perul ei are aproape aceeși lungime peste tot corpul.

Décă acest leu se consideră ca o speciă diferită, atunci patria lui e marginită în țerile Atlasului.

Celelalte specií: leul din Senegal (*Leo senegalensis*); leul dela Cap (*Leo capensis*); leul persic (*Leo persicus*) se deosebesc de leul berberic prin ușóre schimbări în colóre și mărimea cómei.

Leul din Guzerat, leul fără cómă, numit de indigeni „Oediabagh“ său cămilă-tigru (*Leo googratensis*), descris mai întâiu de Smee, este de colóre galbină roșietică, cu mult mai mic decât ceilalți, și cu o cómă fórte nefsemnată. Acestă lipsă de cómă este cu atât mai frapantă, cu cât, după King, ea nu este o urmare a influințelor climatice, deóre-ce în aceleși regiuni se găsesc și lei cu cómă.

De pe timpul, când se puteau aduna șése sute de lei pentru luptele din arenă, regele animalelor s'a retras tot mai tare din naintea omului. În multe locuri, pe unde în timpurile vechi se aflau lei numéroși, astăzi s'au stérpit cu totul, său numărul lor s'a rarit tare.

Leul trăește singuratic, afară de epoca împărecherii. De multe orí însé, se într'unesc șése până la opt lei într'o trupă, pentru a-și procura nutreméntul. — În timpul împărecherii, leul și leóica vénézá împreună. Lor le plac cu deosebire văile cu păduri; cu toate acestea se urcă și până la înălțimi de 1500 metri.

Leul își alege culcușul pentru mai multe zile între tufe, ca în Sudan, său între ierburi mari, ca în Sudul Africeí, și nu-l părăsește peste di, că-cí acest animal este cu mult mai comod, decât celelalte pisici. Așadar activitatea lui se desvóltă numai nóptea. Numai pe la a treia óră din nópte se arată leul pe lângă sate. De ordinar se apropiă el fără sgomot pentru a-și surprinde prada. De

¹⁾ Veđi Brehm: Raubthiere.

multe ori însă urlă spre a scormoni animalele, se u turmele, pe care voește a le ataca.

Brehm descrie atacul unui leu asupra unei turme de vite în modul următor:

„La apusul sórelui, nomadul (arab) și-a introdus turma sa în sigura seriba, care este un spațiu închis cu un gard înalt cam de trei metri și gros de 1 metru, împletit din crengile cele mai ghimpóse ale mimosei; acésta este bariera cea mai sigură, pe care o póte el forma. Nóptea se scobórá întunecósă pe lagéruł sgomotos. Oile sbiéră după miei, vacile, deja mulse, s'au culcat. O cétă de câni veghiători stă la pază. De odată resună un lătrat vioiú; câniú s'au adunat într'o clipă și năvălesc într'o direcțiune. Se aude sgomotul unei lupte scurte, lătrături furióse și un urlat régușit, apoi lătrat de victoriá: o hienă se furișase împregiurul lagérułui, dar fu silită de păzitorii fideli ai turmei să o tuléscă la fugă. Un leopard n'ar fi pățit-o cu mult mai bine. Sgomotul amuțesce; liniștea se face tot mai mare; pacea nopții se scobórá peste lagér. Nevasta și copiii proprietarului turmei s'au retras sub un cort, unde au căutat și au găsit odihna. Bárbații și-au sférșit cele din urmă treburi și se îndreptéză către așternut. Rândunelele de nópte își îngână cântecul de pe arburii cei mai de aproape seú își tîrăsc prin aer coșile lor împenate, se apropiază des de seriba și fișăe ca nișce spirite pe de-asupra turmei adormite. De altcum totul tace. Chiar câniú lătrători au amuțit, dar pentru aceea nu-și negligeză serviciul lor fidel.

„De odată se pare, că pământul se cutremurá: în cea mai mare apropiere urlă un leu! Acum își merită el numele seú „essed,“ adică „resculătorul“; că-cí o adevérată rescólă și cea mai mare uimire se arată în seribă. Oile se aruncă nebune asupra gardului ghimpós, caprele sbiéră din resputeri, vacile se grămădesc în cete confuze scoțénd mugete de spaimă, cămila, voind să scape, cércă a-și rupe legăturile, și curagioși câni ce s'au luptat cu leopardi și hiene, se vaetă, urlă de spaimă și se refugieză sub scutul stăpánului, care singur neșcind ce să facă desperând de puterea sa, tremurá în cortul seú. El nu cutéză să se opună numai cu lancea sa unui inamic atât de teribil, ci trebuie să-l lase ca să se apropie tot mai tare, până când ochii se lucitori adaogă la spaima vocii o nouă spaimă; trebuie să lase, ca animalul răpitor să pună în lucrare al douilea nume arabic „sabaá“ seú „sugrumătorul de turme.“

„Cu o săritură teribilă trece puternicul peste zidul de ghimp, pentru a-și alege o jertfă. O singură lovitură cu brâncă sa teribilă ucide o vită de două ani; falcile lui puternice îi sfărímă osul gâtului. Morând înfundat zace furul pe prada sa; ochii vioi scânteieză de triumf și de lăcomie; códa lui bicuește aerul. Din când în când leul lasă din gură animalul murind și-l apucă din nou cu falcile lui sdrobotóre, până când sërmanul nu se mai mișcă. Apoi voește să se retragă. Trebuie să sară peste gardul înalt și nu voește să lase nici prada. Tótă puterea lui nemărginită este de lipsă, pentru ca cu vita în gură să-și esecutive retragerea. Dar îi succede: chiar eú am vędut o seriba înaltă aproape de trei metri, peste care a sărit leul cu o vită de două ani în gură; chiar eú am observat impresiunea, pe care a făcut-o sarcina grea asupra gardului, și pe partea cealaltă am vędut în nisip grópa, pe care a

lăsat-o vita cădénd, înainte de a o fi tîrit leul mai departe. Cu mare ușurință duce el o astfel de sarcină până la culcușul seú, și adeseori brazda, pe care a lăsat-o animalul tîrit prin nisip, se póte vedea fórté bine până la locul, unde a fost spintecat.

„Numai după depártarea leului respiră mai liber tóte vietățile din lagér; că-cí până acum au părut amorțite de frică. Păstorul se supune cu resignare sortii sale: el șcie că în leu trebuie să recunóscă un rege, care-l asuprește mai tot atât de tare, ca regele lui omenesc.“

Mugetul leului nu se póte descrie; el are ceva particular, și arabul îi dice: „raad,“ adică „tună“. Într'adevăr par-că tună. El începe cu trei seú patru sunete asemenea unui gemet, apoi urmăză tonurile singuratice tot mai repede; cătră sférșit se răresc, dar puterea lor merge tot crescénd. Când muge un leu, ceilalți îi răspund, și astfel resună câte odată în pădurile primitive o musică adevérat grandióasă. — Atunci tóte celelalte vietăți amuțesc, se ascund și tremurá de frică.

Livingstone dice, că strigátul struțului e tot atât de puternic fără ca să inspire cuiva frică, și că mugetul leului se póte auzi fórté comod dintr'o casă sigură seú din trăsură. Dar mărturisește, că lucrurile se schimbă, când acel muget se unește cu tunetul teribil al unei furtuni din interiorul Africei, ale căreia fulgere fac să pară nóptea și mai négră și a căreia plóe stinge focul, seú când se află cine-va în fața leului fără arme și fără apărare.

Am vędut cum atacă leul animalele domestice. Cu cele sëlbatice trebuie să purcédă altfel. El șcie, că acestea îl descoper din mare depártare și-i scapă cu fuga. De aceea le pândește el singur seú în societate cu alții și se furișeză până la ele în contra vântului. Un vênător englez istorisește: „O mică turmă de zebre pașcea liniștită și fără griją într'un șes, fără să bănuéscă apropierea unei părechii de lei cu puii lor. Leul și leóica făcuseră un adevérat plan de bătae și se furișară atât de încet prin érba înaltă, încât scăpară de atenziunea ageră a animalelor. Astfel se tîriră ei, până când erau destul de aproape pentru a putea sări; atunci animalul de pază observă de odată inamicul teribil și dede semnalul de fugă. Dar era prea târziu. Cu o singură săritură trecu leul masculin peste érbă și tufe și cădu cu tótă greutatea corpului seú asupra unei zebre, care la moment se prăbuși sub el. Celelalte, pline de spaimă, o tuliră la fugă în tóte direcțiunile.“

Aceste atacuri peste și sunt rare. De obicei leul așteptă murgitul serei pentru a le esecuta. Astfel sunt folosite fântânile unde vin să se adape animalele stepelor. Brehm istorisește:

„Când ziua fierbinte a trecut și nóptea recoroasă se scobórá cu încetul, atunci grăbește eleganta antilopă seú girafa cu ochi blândi, zebra vėrgată seú puternicul bivol, ca să-și recorească limba însetată. Cu mare precauțiune se apropiază ele de isvor seú de baltă; că-cí ele șciú, că locurile cele mai recoritóre sunt și cele mai periculóse. Mirosind și ascultând fără încetare, privind cu ochiú ager în nóptea întunecósă, pășesc înainte conducătorul antilopelor. La fiă-care pas se asigură, de este totul liniștit și tăcut. Antilopele sunt destul de viclene pentru a se apropia de isvor în contra vântului, și astfel animalul conducător este adesea înșciințat la timp. El tresare, ascultă, privește, mirósă — încă un moment — de odată se întórcé și alérgă

în fugă nebună. Celelalte îi urmăză; departe păşesc elegantele copite, sus se aruncă fuga înaripată a graţioşelor animale. Peste tufe şi ierbă sar ele uşurele şi scapă. Tot aşa se apropie înţelepta zebra, tot aşa girafa: dar, vai de ele, decât nu bagă de seamă, vai de girafă, decât păşesc cu vântul cătră apa împresurată de tufe; vai de ea, decât pentru dorinţa de a-şi recori gâtulejul setos, îşi uită siguranţa pentru un moment!“

De ordinar un animal atacat de leu cade în primul moment fără a mai fugi cu el. Povara leului, care i-a sărit în spate, frica cea mare şi ranele teribile făcute de puternicul rege sunt de ajuns pentru a săvârşi opera de moarte. Decât săritura nu-i succede, atunci leul nu-şi urmăreşte prada, ci se întorce ruşinat în ascundetórea sa, pas de pas, ca şi când ar voi să măsóre distanţa la care i-ar fi reuşit săritura.

Prada ucisă o duce leul la culcuş, şi numai acolo o mănâncă; aici se vede puterea necredută a acestui animal. Cu toate acestea el nu e în stare să tîrască departe o cămilă seú un bivol mare.

Leul se légă numai de animale mari; dar nu atacă elefanţii şi rhinocerii. El mănâncă de obicei animalele pe care le-a ucis singur, cu toate acestea nu despreţueşte nici mortăciunile, când n'are altceva. În astfel de cazuri trebuie să se grăbescă, că-cî animalele parasite, cum sunt hienele, nu lipsesc nici-odată dela ospete ieftine şi bune. De multe ori aceste animale laşe cutéză a se lupta cu leul pentru o bucăţică bună. Se înţelege, că decât se apropie vre una cu neruşinare de puternicul rege, seú chiar cercă a-i răpi prada, ajunge o lovitură de brâncă din partea leului, pentru ca hiena să dică adio vieţii.

Leul atacă ómenii fórte rar; el are respect de statura înaltă a acestora. Dar, decât gustă vre-odată din întemplantare carne de om, atunci devine mîncător de ómenii; se iveşte în lagérul ómenilor şi iea cu sine pe orî care-l găseşte dormind. Cu toate acestea leul nu omórá omul îndată. Livingstone istoriseşte ce i s'a întemplantat cu ocaziunea unei vênătorii din satul Mabotsa din Africa ostică:

„Mă aflam lângă un învêtător indigen, cu numele Mebalwe, când în interiorul cercului de vênătorii, pe care-l formasem, observaí un leu zăcend pe o stâncă. Mebalwe puşcă în el şi glonţul lovi stanca. Leul muşcă partea lovită, precum un câne muşcă pétra aruncată în contră-i. Apoi sări la o parte, sparse cercul şi scápă nevêtamat. Când se reformase cercul, vedurăm alţi doui lei în mijlocul lui, şi aceştia încá-l sparseră. Atunci ne întórserăm îndérêt cătră sat. Pe drum observaí érá-şi un leu pe o stâncă, care de astă-dată avea o mică tufă înaintea sa. Deóre-ce nu eram departe, fíntii bine asupra corpului seú îndérétul tufei, şi slobodii améndoué ţevile. „E nimerit!“ strigară nişce ómenii şi voirá să fugă la el. Eú vedui códa leului rădicată în dosul tufei şi strigaí cătră ómenii: „Aşteptaţi, până voiú încărca din nou!“ Când virisem glonţele, audii un strigăt şi vedui leul gata să sară asupra mea. El apucá din săritură umérul meú, şi cădurăm améndouí la pámént. Moráind teribil la urechea mea, el mă scutură, precum scutură un câne pe un cloşan. Acéstă sguduitură produse o ameţélă; nu simţiam nici frică nici durere, deşi şciam tot ce se întemplantă. Cercaí să mă desfac de povară şi observaí, că ochii leului erau îndreptaţi asupra lui Mebalwe, care voia să puşce asupra-i. Améndoué ţevile refuseră.

Leul mă părăsi la moment şi apucá pe Mebalwe de cópsă. Un alt om, căruia îi scăpasem vieţa mai nainte, când fusese împuns de un bivol, cercă să nimerescă leul cu lancea, pe când acesta muşca pe Mebalwe. Leul părăsi îndată pe Mebalwe şi apucá pe omul acesta de umér; dar în acelaşi moment cele doué glonţe, pe care le primise, íşi sférşiră efectul, şi leul cădu mort la pámént. Tóte s'aú petrecut în câte-va minute. Leul muşcase osul umérului meú; braţul meú sângera din 11 rane, care păreau făcute de glonţe de flintă. După ce s'a vindecat, braţul mí-a rămas strîmb. Améndouí tovaroşii meí de luptă suferiră mult în urma ranelor lor.“

Cum-că leul fuge de omul îndrăzneţ se póte vedea din ceea ce spune Sparrmann în călétoria sa spre sudul Africeí: „Un compatriot cu numele Kock, dede la preumblare peste un leu. Kock puşcă asupra-i, dar nu-l nimeri, şi leul începu a-l urmări. Când omul nostru nu mai putu fugi de obosélă, se urcá pe o grămadă de petri şi rădicá patul puşcii în sus. Leul se culcá la doué-decí de paşi; dar după o jumătate de órá se sculá, apoi se retrase la început pas de pas, ca şi când ar voi să se furişeze de acolo, şi numai când ajunse la óre-care distanţă începu să fugă din resputeri.“ Astfel de cazuri sunt adevérite şi de alţi călétóri. Leul se teme de omul, care stă liniştit şi se uită neclintit în ochii lui.

Altfel stă lucrul, când animalul acesta s'a luptat mai de multe ori cu ómenii, seú când este fíamând. În orî-ce cas este mai înţeleptuşce a rămânea în loc înaintea leului, decât a fugi; că-cî cu fuga nu scapă nimenii. Până şi copiii sunt adeseori scutiţi de atacurile lui. Sunt esemple, că leul a intrat în case fără a face vre-o stricăciune. Acéstă se pare a fi o urmare a măriniemii sale. El este mândru şi nobil şi în aceste calităţi întrece pe toate animalele, ca şi în putere şi în curagiú. Numai atunci devine tálhar, când e silit, şi numai atunci e crud, când e provocat la luptă pe vieţa şi moarte. Nu putem să nu cităm ceea ce dicé Scheitlin despre calităţile spirituale ale leului:

„Cine să descrie sufletul leului, al eroului, al regelui! Ce animal plin de conştiinţa propriá! Ce figurá! Ce maestate! Ce corp! Ce pept! Ce privelişte, când a adus Pompeius şése sute de lei pentru lupte romane, seú când a năvălit o trupă de lei în armata lui Xerxes!

„Leul se póte ímblândi ca un câne. Memoria lui este ca a canelui. După mulţi ani íşi recunóşce foştii îngrijitori, şi decât nu le recunóşce faţa seú privirea, dar cel puşin vocea. Cu deosebire íşi aduce aminte de bine-faceri, şi prin acéstă dá de minciună proverbul ómenilor: „Nerecunoşcinţa este resplata lúmei;“ că-cî leul se ţine de lume, ca şi noi. Istorisirea lui Caelius despre leu şi Androclu n'are în sine nimic neprobabil, deşi s'aú încercat unii a o face neadeverată. Leul se numeşte mărinosul; totuşi decât voeşce cine-va să-i micşoreze măriniemia: óre a cruţa pe cei mici şi slabi şi a le ierta greşeli, ba chiar a le face bine după greşeli, nu ínsemnáză a fi mărinos? Acestea le face leul, şi decât nu orî care, dar totuşi cel mai bun. Se dicé, că numai omul e capabil de adevérată măriniemie. Cum-că acéstă măriniemie adevérată, de care sunt capabili unii ómenii, este mai presus de aceea a leilor celor mai nobili, se íntelege de sine, precum se íntelege de sine, că a leului este mai presus de a dihorului, decât acesta

posede ceva din acea virtute. Se mai dice, că nu ne putem încrede leului și că pe neașteptate izbucnește adevărata lui natură de pisică. Negreșit leul are capricii. Animalele inferioare nu au, numai cele superioare. Chiar și oamenii au capricii, copiii toți, numai pușini bărbați nu le au. Dar capriciile regilor și ale celor puternici sunt periculoase, ale celor slabi sunt de ris. Leul nu este vanitos, și nu se poate dresa la comedii. El e prea mândru și prea serios. Voeșce numai, când și cum voeșce. Astfel sunt naturile de regi. El ar fi destul de cuminte și docil pentru dresare; posedă pentru această noțiunile de timp și de spațiu și măsurile lor; căci el măsoară foarte acurat, când pândește; dar nu face la nimeni ceva după gust. Îl acuză unii de lașitate. Lașitate și leu nu se potrivesc la olaltă. Cei serioși nu sunt lași nici odată, și decă leul cedeză omului, nu o face din lașitate. El nu se teme de nimic și nu trebuie să se tēmă de nimic. Chiar în captivitate se pōrtă mai nobil decăt tigrlu și alte pisici.

„Leul și leóica rabdă jocul vioiú și drăgostos, ca și cãniú și pisicile. Acesta este o glumă, care le place. Ei se lasă să fiă și desmierdați ca tóte animalele mai perfecte. Decă tragí leul de barbă, el face gesturi și se uită ca pisicile. Avem chipuri nenumărate despre lei, dar până acum nici unul perfect. Sufletul lui cel serios încă nu l'a înfășoșet de ajuns nici un artist. Chipul unui fluture este ușor de reprodus, acela al unui leú este póte imposibil. Chiar acesta arată pozițiunea lui cea înaltă. De sigur

fluturele încă-și are fisionomia lui, dar ea ne scapă. Leul într'o astfel de sferă a sufletului trebuie tractat ca și omul într'a sa. El este un animal-om, precum între ómeni sunt ómeni-animale.“

Acéstă descriere este cam pãrtinitóre, dar Brehm o numeșce esactă.

Timpul, în care se află leul la leóică, este diferit după ținuturi. Pe timpul împãrecherii umblă de obiceiú 10—12 lei după o leóică; între acești „curtesani“ se nasc lupte, până când leóica decide lucrul, alegendu-și bãrbãtușul; atunci ceilalți rivali se retrag, ér nóua pãreche își rămâne fidelă. La cincí-spre-dece sèptemãni după împãrechere fată leóica 1—6, dar de obiceiú 2—3 puí. Mãrimea acestora e ca a unei pisici tinere. Leóica își tracteză puí cu mare frãgeđime. În captivitate, trebuie să aibă leiú spațiu mai larg și destul nutremēt pentru ca să se împãrecheze.

Puú de leú învață să umble numai în a dóua lună a vieții lor, și-și încep jocurile încă mai târđiú. La început miaonă ca pisicile, mai târđiú vocea lor devine mai puternică și mai plină. Cam după șese sèptemãni se înțarcă. La finea anului ajuns mãrimea unui cãne tare. La început, amēndouē securile se asemēnă. Cãtră anul al treilea începe a se cunoșce cóma bãrbãtușului; dar numai într'al șeselea seú al șeptelea an au ajuns amēndouē securile la desvoltare deplină. Leul trãeșce câte-odată și în captivitate până la vârsta de șapte-deci de ani.

(Va urma.)

V a r i e t ă ț i .

Un hoț simțitor. Un cas interesant s'a întâmplat în 10 Iunie înaintea tribunalului din Roma. Pe banca acușatorilor ședea un individ, care era acusat că a furat o asină cu mánzul ei. Marturii fură ascultați și acusatul mărturisí, că a luat amēndouē animalele sub — scutul seú. Apoi luă cuvēntul apērãtorului seú. „Domnilor jurați!“ strigă el. „Omul, care stă acum înaintea d-vóstră și asupra sorții cãruia trebuie să hotãriți d-vóstră, este înainte de tóte un om de inimă. Și d-vóstră știți, ca și mine, că astfel de ómeni sunt rari în ziua de astăzi.“ — Publicul era uimit, ér jurații se uitau unul la altul. — „Da, domniú mei, el este un om de inimă. Decă ar fi voit, nimeni nu l'ar fi împedecat, să iea numai asina. Urmarea acestui fapt ar fi fost mórtea mánzului. Ei bine, la această gândire s'a mișcat inima clientului meú. Nu, își díse el, eú voiú să iéú asina, dar nu voiú să am pe conștiința mea mórtea sērmanului mánzuleț. Acesta este nobil, domniú mei, este curajos, căci el șcia, cu cât e mai greu să iéi dóuē animale, decăt unul, și că se espune unui mai mare pericol de a fi descoperit. Dar el nu s'a gândit, a ascultat numai vocea conștiinței sale și a preferat să se espună unui pericol mai mare, decăt să despartă copilul de mamă. Nu este acesta mårinimos? Arētați, domniú mei, că d-vóstră aveți o inimă tot atât de nobilă, tot atât de simțitóre etc.“ Jurații nu s'au lãsat a fi seduși de elocința nobilă a apērãtorului, ei condamnară hoțul la închisóre pe trei ani.

Escomunicațiune. Gândacii de Maiú din Elveția au sērbat în anul acesta iubileul de 400 de ani al escomunicații lor bisericești. În anul 1479 au căutat locuitorii Bernului ajutor în contra scãrãbușilor — la episcopul lor. După aceea episcopul din Lausanne porunci să se publice în curtea bisericii din Bern și în satele învecinate urmãtorul „monitorium“ cãtră scãrãbuși: „Tu creaturã irațională, imperfectă, tu scãrãbușe! Din specia ta n'a fost nimeni în corabia lui Noe. În numele grațiosului meú Domn și Episcop din Lausanne, prin puterea prea-lãudatei treimi,

pentru meritele mântuitorului nostru Isus Christos și pentru supunerea cãtră sãnta biserică vė poruncesc, tuturor si fiã-cãruia, să fugiți în decurs de 6 zile din tóte locurile, în care creșce și izvoreșce nutremēt pentru ómeni și dobitoce.“ În cas de neșupunere scãrãbuși erau citați pe a șesea zi, la 1 óră după prãnd, înaintea scaunului de judecată al episcopului la Wiflisburg. Ei cãpētară o amēnare. După aceea însé urmă o a dóua citațiune cãtră „afurisita spurcãciune de scãrãruși, carii nici măcar nu vė numiți animale, și nici nu trebuie să vė numiți astfel.“ Deóre-ce scãrãbuși nu voiaú să asculte, urmă în sfērșit escomunicarea: „Noi, Benedict de Montferrant, episcop de Lausanne, am auđit rugarea prea-puternicilor Domni din Bern în contra scãrãbușilor și ne-am înarmat cu sãnta cruce și am avut pe dumneđeu singur înaintea nóstră, dumneđeu dela care vin tóte judecãțile drepte, — în urma acestora gravăm și încãrcãm pe acei spurcați vermí și-i escomunicãm și-i afurisim în numele tatãlui, al fiului și al sãntului duh, ca să fiã evocați în persóna lui Johannes Parrodeti, apērãtorul lor, și din ei să nu rămãnã nimic spre folosul ómenimeí.“ În urma acestora guvernul din Bern porunci, să i se raporteze despre rezultat. Raporturile au fost nefavorabile. Astfel ne spune điarul „Katholik“.

O luptă în contra — locustelor. Un despãrtãmēt de trupe rusești, care fu detașat spre întãrirea corpului de expedițiune în contra Techinților din Goocciã, dede pe drumul cãtră Elisawetpol peste astfel de masse de locuste, încãt trebuí să se opréscã ia stațiunea Gigamscoi. În ziua urmãtóre colóna își continuă drumul, dar nu putu strãbate înainte mai mult de o vėrstă, deóre-ce i se împotrivi o armată désă de locuste. Insectele acoperirã vestmintele, armele și fețele soldaților. Comandantul, majorul Lazoff, își perdu cumpētul și comandă „Foc!“ Soldații pușcară în decurs de o jumėtate de óră cu multă bravură în — aer. Credeau că detunãrile vor alunga insectele. Cu tóte acestea se vėđu, că ele nu se sperie de foc. Soldații trebuirã

să se retragă la Gigamscoi, că-cî într'adevăr nu era cu puțință a străbate prin desele masse de locuste, care cuprindeau un spațiu de 35 verste pătrate.

Un meteor. Se scrie din Zug: „Eri séra, în 7 Iunie, la 10 ore fără de ce minute, vedorăm un fenomen rar, un meteor de o frumusețe străordinară. Pe cerul întunecos, albastru-închis, apăru de odată de-asupra lacului din Zug o stea mare ca luna plină, cu rațe verzi-galbine, cu o lumină forte intensivă și cu un pompos joc de colorii. Mișcându-se încet în mari arcuri spirale și inclinându-se spre orizont, acest fenomen rar oferia o priveliște sublimă, la care se uitau mulți privitori muți de admirație. După 3 séu 3½ secunde dispăru meteorul, fără să-i scadă lumina și fără șgomot, după Rigi în regiunea de cătră Brunnen.“

Un stomach sdravén. După cum istorisesc diarele medicale s'a constatat un stomach solid la un hoț australian. Acesta furase un inel de aur, fusese descoperit și prins. Deore-ce nu putea să aducă inelul îndată, ci, după cum spunea, numai peste câte-va ore, de aceea medicul închisorii fu însărcinat să-l viziteze. Făcend o cercetare corporală minuțioasă, medicul constată în regiunea stomacală a delicventului corpuri străine, tari și rotunde, pe care le putea simți ușor și apropia unul de altul. Acum mărturisii hoțul că înainte cu nouă luni furase și înghițise un lanț mare de oțel, fără ca să se simță incomodat prin acest nutremént ciudat. Cu ajutorul medicului veniră la ivelă nu numai inelul de aur furat și marele lanț de oțel, ci și un briciag și un inel de bronz. Posesorul acestui stomach de struț este un tiner de 23 de ani, în a căruia locuință s'a găsit o frumósă colecțiune de tot felul, ca inele, lanțuri, portemonnaieuri, briciage etc.; acestea le furase hoțul nostru, le înghițise și mai târziu le scosese érá-și la lumina zilei.

O călătorie grandioasă. Se scrie din New-York unei foi berlineze: Cât de curénd (finea lui Maiu) se va întreprinde de aci o expedițiune grandioasă. Doué sute de tineri din cele mai bune familii ale Americii nordice vor întreprinde, însoții de o cetă din cei mai bunii profesori, o călătorie împregiurul pământului. Spesele echipării, ale călătoriei și ale proviantului se urcă pentru fiă-care părtaş la 1000 de dolari. Impulsul la această expedițiune l'a dat unul dintre cetățenii cei mai bogății, Mr. Goodwin. El a cumpărat un vapor cu 200,000 dolari, l'a arangét după recerintele moderne și l'a pus gratis la dispozițiunea excursiștilor. Durata călătoriei, care de sigur va fi una din cele mai grandioase călătorii de știudiu, s'a ficsat pe patru séu cinci luni.

Cronica. Academia română și-a început ședintele în 23 Maiu. În ședința a șeptea, 31 Maiu, s'a ales de membru onorar francezul Picot, cunoscutul profesor de limba și literatura română la școla de limbile orientale moderne în Paris. — Ex-principele de corónă al Franciei, Louis Napoleon (Lulu), care a luat parte la expedițiunea în contra Zulușilor, a fost ucis de aceștia într'o recunșcere. — În 16 Iunie, la 5 ore 10 m. după prând s'a făcut în Baden proba trăsărei cu vapor a lui Ofenheim. Resultatul a fost favorabil. Trăsura pentru 6 persóne e trasă de o locomobilă. — În portul dela Stettin a explodat căldarea vaporului germán „Orpheus“. Aci au murit 12 séu 13 persóne. — Atentătorul Solowieff a fost spândurat la Petersburg înainte a unei mari mulțimi de ómeni. Condamnatul a arétat mult sânge rece. — D-nul N. Densușianu a comunicat Academiei române copii după nișce acte diplomatice importante ale principilor români din secolul al 18-lea. — Femeile române din Sibiiu decoreate cu crucea Elisabeta, au primit de curénd această cruce. Crucea este de broz aurit, fundul mat sadea, forma bizantină. Ea are pe marginile ramurilor o dungă albă în colórea naturală a oțelului și în mijloc un medalion, care

pórtă pe o parte cifra Măriei-Séle Dómnei și pe cealaltă legenda Alinare și Mângăere; în mijloc milesimul 1877—78. Funta de panglică de care e atârnată, e de moar albastru deschis, la margine cu câte o vargă de fir de aur. Crucea se pórtă pe umérul stâng.

Bibliografiă.

Michael der Tapfere. Ein Zeit- und Charakterbild aus der Geschichte Rumäniens, von W. St. Teutschländer. Wien, Verlag von Carl Gräser, 1879. Seiner königl. Hoheit, dem Fürsten Carl I. von Rumänien, ehrfurchtsvoll gewidmet. — O istorie a vieții lui Mihai, afară de scrierea mai mult poetică decât esactă a lui Bolintineu, și afară de istoria necompletă a lui Bălcescu, nu cunóșcem. Dintre acești doi autori cel dintăiu a fost mai mult poet, decât istoric, ér cel deal douilea aprins de iubirea înflăcărată pentru tot ce e național n'a avut sângele rece necesar unui istoric pentru a scrie ceva nepărtinitor. Pe când acești scriitori, urmând cronisților naționali, au esaltat meritul faptelor eroului și martirului Mihai, pe atunci străinii au făcut din el un tiran afurisit.

Ca să producă lumină în acest chaos, a scris d-nul Teutschländer o istorie detăiétă și obiectivă a vieții lui Mihai. În această lucrare, pe lângă isvórele cunoscute de ceilalți autori, d-nul Teutschländer a folosit documentele baronului Eudociu de Hurmuzaki, publicate în parte de curénd prin un comitet. Aceste documente aruncă multă lumină asupra faptelor lui Mihai, dintre care până acum multe au fost interpretate fals. Așadar din punctul acesta de vedere studiul d-lui Teutschländer pórtă caracterul unui studiú serios, basat pe număróse documente.

Nu este locul aci de a face o critică detăiétă asupra unei cărți de importanța acesteia. Dar constatăm, că autorul s'a ținut, cât a putut, la o parte ca un privitor neinteresat și a lăsat să vorbească faptele. El face să resară caracterul și figura imponentă a acestui colos în mijlocul pigmeilor ce-l impresurau, pigmeii carii se numiau: Sigismund și Andrei Báthori, Ieremia Mogilă, și chiar împératul Rudolf. Considerând cu multă perspicacitate și pătrundere împregiurările și ómenii, cu carii avea de a face Mihai, d-nul Teutschländer dá esplicarea faptelor eroului și arată logica lor severă. Acesta e un merit mare al scrierii, deore-ce mulți cronisții străini, ca Bisselius, arată pe Mihai trecénd dela Turci la Creștini și vice-versa fără nici un plan bine hotărít, numai sub impresiunea momentului.

În privința acestui merit al autorului facem o mică rezervă întru cât se atinge de lupta dela Mirisleu. Autorul ne spune, că Mihai avea trupe mai multe decât Basta, și totuși pretinde că prin îmbiările sale de pace voia să câștige timp până-i va veni ajutor dela fiu-séu, din România. Mihai eroul, de care se temeau toți vecinii, să se vadă cu o armată superióră în fața necunoscutului Basta și să se témă de rezultat, să trăgăneze lupta până va veni ajutor. Acesta nu póte fi serios și mai curénd suntem aplecați a crede ceea ce ne spune Mihai singur, că știindu-se amic al împératului nu putea să iea asupra sa ca să se bată cu armata imperială, deși în rangurile ei se aflau și rebelii transilvani. Acesta o spunem în trecét, ca un exemplu, pentru a aréta, că un critic minuțios ar găsi de reflectat la multe puncte. Tot așa, când ne vorbeșce autorul despre Sașii transilvăneni, dá pe față fără voe naționalitate sa; aci nu-l mai putem numi obiectiv și nepărtinitor.

Mai avem de reflectat, că autorul, necunoscénd póte bine limba română, a schimosit unele cuvinte. Astfel cetim Tschepesch (Cepeș) în loc de Tepeș nume, pe care-l traduce cu: căleu. Asemenea scrie setrar în loc de șetar; Soroi în loc de Soroca; Buschak (bușac) în loc de Bugeac; Porcolab în loc de Părcălab etc.

Orí cum ar fi, cartea d-lui Teutschländer este chiámată a deștepta și în străin gustul de a se ocupa cu istoria română; ea este până astăzi singura istorie a lui Mihai completă, seriósă, cât s'a putut de obiectivă și nepărtinitor. De aceea am aflat cu plăcere, că d-nul Teutschländer pentru scrierile sale istorice a căpétet dela Maria-Sa Regală Carol I. medalia Bene-merenti clasa I. Felicităm pe simpaticul autor și-i dorim ca scrierea densusului să găséscă între Români și străini spriginul, pe care-l merită.

— **La lyre roumaine.** 1-o A une enfant, 2-o Chant d'amour. Paroles françaises d'après le poète roumain Alexandri et musique de Maurice Cohen. Prix: chaque 3 fr. Paris, au magasin de musique du conservatoire. A. O. Kelly, Editeur, Faubourg poissonnière, 11. — D-nul Cohen ne-a surprins din nou cu două bucăți musicale din cele mai dragălașe. Acești musică grațioasă, imprimată de melancolie, pe care am găsit-o în compozițiunile sale anterioare. Recoméndăm aceste bucăți amatorilor de musică bună. De același autor au apéru în aceeși edițiune două bucăți pentru piano:

— 1. **Romance sans paroles** și 2. **I-ère Ronde roumaine** (hora). Cea dintăiu cu 5 fr.; a doua cu 6 franci. Aceste bucăți, și cu deosebire hora, pórtă caracterul originalității împreunate cu știudiu serios. Hora presintă multe variațiuni și acorduri pe cât originale, pe atât de frumóse. Se vede că autorul a studiat cu zel natura musiciei românești și a știut să o scrie împrumutându-i tot-deodată noblețea științei musicale. De aci urméză, că acele bucăți pe lângă originalitate au și valóre musicală.

Cu numărul viitor se încheie al treilea pătrar de an, Aprilie-Iunie. Înviám dar la renoirea abonamentului cu condițiunile de până acum, care se pot vedea pe coperta foii.